

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ

ΜΑΡΙΑ ΠΟΥΛΗ

ΚΕΡΚΥΡΑ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ
21^{ου} ΑΙΩΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΠΑΝΟΥ

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΣΟΦΙΑ ΣΤΑΜΟΥ

ΠΕΤΡΟΣ ΚΩΣΤΑΓΙΟΛΑΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΜΑΡΙΑ ΠΟΥΛΗ

ΑΜ: ΜΑΒΜ201321

ΚΕΡΚΥΡΑ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια / επόπτρια μου κ. Χριστίνα Μπάνου για τη δυνατότητα που μου έδωσε να προχωρήσω στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας, για την βοήθεια της.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της επιτροπής κ. Σοφία Στάμου και κ. Πέτρο Κωσταγιόλα, οι οποίοι πλαισίωσαν την προσπάθεια για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους συμμετείχαν στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εργασίας μου και απάντησαν στο ερωτηματολόγιο το οποίο τους στάλθηκε.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που με στήριξε όλο το διάστημα των σπουδών μου και την επιμονή τους να προχωρήσω.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από τις σπουδές μου σε προπτυχιακό επίπεδο στο κομμάτι της βιβλιοθηκονομίας ο όρος «αναγνωστική πολιτική» υπήρχε στο πίσω μέρος του μυαλού μου. Αποτελούσε ένα από τα πεδία με τα οποία θα ήθελα να ασχοληθώ κάποια στιγμή στο κομμάτι της έρευνας. Η στιγμή αυτή έφθασε όταν ολοκληρώνοντας τη παρακολούθηση των μαθημάτων μου στο Μεταπτυχιακό του τμήματός μου και έπρεπε να αναλάβω το θέμα της διπλωματικής μου εργασίας.

Οι περιορισμοί και οι δυσκολίες που εντόπισα κατά τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας μου κάποια στιγμή με ώθησαν να σταματήσω την συγγραφής της. Ακολούθησα άλλα εκπαιδευτικά μονοπάτια, στην πορεία όμως πείσμως και αποφάσισα να ολοκληρώσω τη συγγραφή της διπλωματικής. Έτσι στις παρακάτω σελίδες ακολουθεί η εκπόνηση της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο ολοκλήρωσης των μεταπτυχιακών μου σπουδών (Διαχείριση Τεκμηρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Νέες Τεχνολογίες) συντάσσω την ακόλουθη διπλωματική εργασία. Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία είχε ως στόχο να διερευνήσει κατά πόσο έχει αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική των βιβλιοθηκών στην Ελλάδα στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Για το σκοπό αυτό εκπονήθηκε έρευνα στις βιβλιοθήκες και συγκεκριμένα στις 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδος προκειμένου να αναδειχθεί ποιες από αυτές τις βιβλιοθήκες έχουν αναπτύξει κάποιο σχέδιο για την αναγνωστική πολιτική, τις δράσεις με τις οποίες αυτό το σχέδιο υποστηρίζεται ή τη μην ύπαρξη αναγνωστικής πολιτικής και δράσεων.

Τα πρωτογενή στοιχεία αντλήθηκαν με τη συμπλήρωση δομημένων ερωτηματολογίων αποτελούμενων από 11 ερωτήσεις (κάποιες από τις οποίες διαθέτουν και υπο-ερωτήματα). Επιπλέον, το ερωτηματολόγιο κατηγοριοποιήθηκε σε 4 θεματικές ενότητες. Τα δεδομένα που συλλέχτηκαν αναλύθηκαν σε ένα από τα κεφάλαια της διπλωματικής εργασίας.

Λέξεις – κλειδιά: Βιβλιοθήκη, δημόσια βιβλιοθήκη, αναγνωστική πολιτική, χρήστες βιβλιοθηκών

ABSTRACT

In the context of completing my postgraduate studies (Management of Cultural Heritage Documents and New Technologies) I am writing the following dissertation. This specific thesis aimed to investigate how much the reading policy of libraries has developed in Greece at the beginning of the 21st century. For this purpose, a survey was carried out in the libraries, specifically in the 46 Public Libraries of Greece in order to highlight which of these libraries have developed a plan for the reading policy, the actions with which this plan is supported or the absence of a reading policy and actions.

Primary data were obtained by completing structured questionnaires consisting of 11 questions (some of which also have sub-questions). In addition, the questionnaire was categorized into 4 thematic sections. The collected data were analyzed in one of the chapters of the thesis.

Keywords: Library, public library, reading policy, library users

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT	4
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1 Σκοπός και στόχος της εργασίας	7
1.2 Διάθρωση της εργασίας	7
1.3 Μεθοδολογία της εργασίας	8
1.4 Περιορισμοί της εργασίας.....	9
2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.....	10
2.1 Ιστορική αναδρομή των βιβλιοθηκών	10
2.2 Οκτώ θρυλικές βιβλιοθήκες	13
2.2.1 Η βιβλιοθήκη του Ashurbanipal	13
2.2.2 Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας	14
2.2.3 Η βιβλιοθήκη της Περγάμου	14
2.2.4 Η βίβλα των παπύρων	15
2.2.5 Οι βιβλιοθήκες του αυτοκράτορα Trajan.....	15
2.2.6 Η βιβλιοθήκη του Κέλσου	16
2.2.7 Η αυτοκρατορική βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης	16
2.2.8 Το σπίτι του Wisdom (ή Μεγάλη βιβλιοθήκη της Βαγδάτης)	17
2.3 Τι ορίζεται ως βιβλιοθήκη;.....	17
2.4 Τα είδη των βιβλιοθηκών.....	17
2.5 Οι δημόσιες βιβλιοθήκες	19
2.5.1 Οι αποστολές της δημόσιας βιβλιοθήκης.....	19
2.5.2 Κοινό των δημοσίων βιβλιοθηκών.....	20
2.5.3 Οι ανάγκες των χρηστών μίας Δημόσιας Βιβλιοθήκης.....	21
3 ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	23
3.1 Η γένεση των βιβλιοθηκών στην Μεγάλη Βρετανία.....	23
3.2 Οι βιβλιοθήκες τον 20 ^ο αιώνα.....	25
3.3 Οι βιβλιοθήκες τον 21 ^ο αιώνα.....	26
4 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	27
4.1 Οι δημόσιες βιβλιοθήκες της Ελλάδος.....	27
4.1.1 Θεσμικό πλαίσιο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	28

5	ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ 19 ^{ου} ΚΑΙ ΤΟΥ 20 ^{ου} ΑΙΩΝΑ	31
5.1	Οι αναγνώστες του 19 ^{ου} και του 20 ^{ου} αιώνα.....	31
5.1.1	Οι αναγνώστες του 19 ^{ου} αιώνα	31
5.1.2	Οι αναγνώστες του 20 ^{ου} αιώνα	33
5.2	Οι ανάγκες των χρηστών των βιβλιοθηκών του 21 ^{ου} αιώνα.....	33
6	ΕΡΕΥΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 35	
6.1	Μεθοδολογία για την διεξαχθείσα έρευνα	35
6.2	Αποτελέσματα της έρευνας	36
7	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	50
8	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	51
8.1	Ελληνική βιβλιογραφία	51
8.2	Ξένη βιβλιογραφία	52
9	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	55

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σκοπός και στόχος της εργασίας

Όπως αναφέρθηκε ήδη στην περίληψη η παρούσα διπλωματική εργασία συντάχθηκε με σκοπό να μελετήσει την αναγνωστική πολιτική που αναπτύχθηκε από τις δημόσιες βιβλιοθήκες της Ελλάδος στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Με την ύπαρξη των βιβλιοθηκών από τον 19^ο αιώνα και συγκεκριμένα την πρώτη βιβλιοθήκη της Ελλάδος να δημιουργείται από τον Ιωάννη Καποδίστρια παράλληλα με την σύσταση του νεοελληνικού κράτους γίνεται αντιληπτό πως οι βιβλιοθήκες είναι αναγκαίες για την κοινωνία γενικότερα αλλά και για την κοινότητα που εξυπηρετούν ειδικότερα καθώς αποτελούν μέρος της. Σήμερα ένα από το πιο σημαντικά σημεία για τις βιβλιοθήκες είναι η αναγνωστική πολιτική είτε μιλάμε για μια ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη είτε για τις δημόσιες βιβλιοθήκες, οι οποίες θα μας απασχόλησαν και στην έρευνα που διεξήχθη.

Η αναγνωστική πολιτική αποτελώντας πτυχή της πολιτικής βιβλίου και έχοντας ως στόχο την προώθηση της ανάγνωσης, τη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού, τις αναγνωστικές συνήθειες που υπάρχουν ήδη, τις ανάγκες των αναγνωστών ή των δυνάμει αναγνωστών, την καλλιέργεια και τη διαμόρφωση των αναγνωστικών προτιμήσεων μέσω δράσεων και πρωτοβουλιών, που διαφέρουν ανάλογα με τον τόπο, τη χρονική στιγμή, τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, (Banou et al, 2008.)

1.2 Διάθρωση της εργασίας

Η εργασία αποτελείται από επτά (7) κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας είναι ένα εισαγωγικό κεφάλαιο στο οποίο γίνεται μία εισαγωγή στο θέμα της εργασίας και παράλληλα περιγράφονται στοιχεία της εργασίας όπως η διάθρωση και η μεθοδολογία της εργασίας αλλά και οι περιορισμοί που εντοπίστηκαν κατά την σύνταξη της.

Το δεύτερο (2^ο) κεφάλαιο, το οποίο στην ουσία αποτελεί το πρώτο κεφάλαιο ανάπτυξης της εργασίας περιγράφεται το πώς ξεκίνησαν οι βιβλιοθήκες. Συγκεκριμένα πως ξεκίνησε η βιβλιοθήκη ως έννοια. Ακολούθως στο ίδιο κεφάλαιο παρουσιάζονται οκτώ θρυλικές βιβλιοθήκες. Σε επόμενες υποενότητες του 2^{ου} κεφαλαίου παρουσιάζεται τι είναι η βιβλιοθήκη σύμφωνα με την IFLA, ποια είναι τα είδη των βιβλιοθηκών σε όλο τον κόσμο και στην τελευταία υποενότητα οι δημόσιες βιβλιοθήκες περιγράφοντας τις αποστολές, το κοινό και τις ανάγκες της δημόσιας βιβλιοθήκης πάντα σύμφωνα με όσο αναφέρονται από την IFLA.

Στο τρίτο (3^ο) κεφάλαιο περιγράφεται η ανάπτυξη των δημοσίων βιβλιοθηκών στην Μεγάλη Βρετανία. Η Μεγάλη Βρετανία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράδειγμα για την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής και για το λόγο αυτό είναι

εξίσου σημαντικό να παρουσιαστεί το πώς ξεκίνησαν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες αλλά και πώς εξελίχθηκαν αυτές κατά τον 20^ο και 21^ο αιώνα.

Στο τέταρτο (4^ο) κεφάλαιο αναπτύσσεται το κομμάτι των δημοσίων βιβλιοθηκών στην Ελλάδα. Αποτελείται από δύο υποενότητες. Στην πρώτη υποενότητα αναφέρονται οι δημόσιες βιβλιοθήκες της Ελλάδος. Στην δεύτερη υποενότητα περιγράφεται το θεσμικό πλαίσιο κάτω από το οποίο λειτουργούν στην Ελλάδα οι δημόσιες βιβλιοθήκες.

Στο πέμπτο (5^ο) κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις ανάγκες των αναγνωστών μέσα σε 3 αιώνες (19^ο, 20^ο και 21^ο), δηλαδή ποιες ήταν οι ανάγκες τους αρχικά για ανάγνωση και ποιες εν τέλει είναι οι ανάγκες τους από τις δημόσιες βιβλιοθήκες τόσο στο κομμάτι της αναγνωστικής πολιτικής όσο και των υπηρεσιών που προσφέρει η βιβλιοθήκη στους χρήστες της.

Στο έκτο (6^ο) κεφάλαιο που είναι και το τελευταίο κεφάλαιο ανάπτυξης καθώς ακολουθούν τα συμπεράσματα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη. Παρουσιάζονται τα στατιστικά δεδομένα όπως αυτά αντλήθηκαν από τις απαντήσεις που δόθηκαν. Μέσω των απαντήσεων που δόθηκαν σχεδιάστηκαν οι πίστες, τα διαγράμματα και οι πίνακες που παρουσιάζονται. Τόσο στο συγκεκριμένο κεφάλαιο όσο και σε όλη την υπόλοιπη εργασία δεν αναφέρονται τα ονόματα αλλά και ποιες βιβλιοθήκες απάντησαν στα ερωτηματολόγια σεβόμενοι τα δεδομένα που έπρεπε να προστατευθούν.

Στο έβδομο (7^ο) κεφάλαιο αποτελεί τα συμπεράσματα στα οποία κυρίως κατέληξε η παρούσα εργασία και τα οποία σε ένα μεγάλο μέρος βασίζονται στα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη και τα αποτελέσματα της αναλύονται στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Συμπληρωματικά ακολουθούν άλλα δύο κεφάλαια με τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για να συνταχθεί η ακόλουθη η εργασία αλλά και ως παράρτημα το ερωτηματολόγιο που στάλθηκε στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.

1.3 Μεθοδολογία της εργασίας

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας σε μεγάλο βαθμό είναι βιβλιογραφική καθώς έγινε αναζήτηση πληροφοριών τόσο σε έντυπο υλικό αλλά και σε επιστημονικά άρθρα σε βάσεις και ηλεκτρονικά περιοδικά. Υπήρξε όμως και ποσοτική έρευνα κατά τη συγγραφή της εργασίας καθώς χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια ως εργαλείο συλλογής δεδομένων.

Η βιβλιογραφική έρευνα είχε ως κύριο στόχο να βοηθήσει στην ανάπτυξη του θέματος. Με το βιβλιογραφικό υλικό που εντοπίστηκε έγινε η συγγραφή των περισσότερων κεφαλαίων και συγκεκριμένα όσων αφορούσαν την ιστορία των

βιβλιοθηκών γενικά, την ιστορία των δημοσίων βιβλιοθηκών τόσο στη Μεγάλη Βρετανία όσο και στην Ελλάδα, αλλά και για το ποιες είναι οι ανάγκες των χρηστών των βιβλιοθηκών μέσα στους τελευταίους αιώνες (19^{ος} – 21^{ος}).

Στην ποσοτική έρευνα που διεξήχθη συντάχθηκε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο τεσσάρων ενοτήτων το οποίο στάλθηκε στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδος με σκοπό να γίνει αντιληπτό κατά πόσο έχει αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική σε αυτό το χώρο και τα τυχόν προβλήματα / ελλείψεις που μπορεί να υπάρχουν.

1.4 Περιορισμοί της εργασίας

Κατά τη συγγραφή της εργασίας προέκυψαν κάποιοι περιορισμοί, οι οποίοι αφορούσαν στην αναζήτηση βιβλιογραφικού υλικού σχετικά με τον όρο «αναγνωστική πολιτική». Ο περιορισμός αυτός προέκυψε καθώς η αναγνωστική πολιτική όπως έχει αναφερθεί ήδη παραπάνω στην εισαγωγή αποτελεί μέρος της προώθησης της ανάγνωσης. Έτσι, αναζητώντας σε πηγές για υλικό το οποίο θα βοηθούσε να συνταχθεί η εργασία εντοπίζονταν υλικό το οποίο ήταν πιο γενικό.

Το υλικό που μπορεί να εντοπιζόταν βέβαια για την αναγνωστική πολιτική ειδικά αφορούσε τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και όχι τις δημόσιες. Μέσα από αυτά τα λίγα άρθρα που εντοπίστηκαν για την αναγνωστική πολιτική των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών αντλήθηκαν κάποιες πληροφορίες, οι υπόλοιπες αντλήθηκαν από άρθρα και βιβλία που αφορούσαν γενικότερα την προώθηση της ανάγνωσης και ανάγκες των χρηστών των βιβλιοθηκών.

Ένας άλλος περιορισμός ο οποίος υπήρξε κατά τη διεξαγωγή της εργασίας ήταν ότι στην ποσοτική έρευνα που διεξήχθη με την αποστολή ερωτηματολογίων απάντησαν μόνο οι 18 από τις 46. Ο αριθμός αυτός σημαίνει πως απάντησαν λιγότερες από τις μισές βιβλιοθήκες. Πολλές βιβλιοθήκες καθώς δεν έχουν αρκετό προσωπικό δεν έχουν το χρόνο να απαντήσουν σε ερωτηματολόγια. Επίσης, επειδή οι βιβλιοθήκες είναι ένας χώρος ο οποίος αποτελεί πόλο έλξης για έρευνα αλλά και μέσο για να διεξαχθεί μία έρευνα επιλέγουν να μην απαντούν σε ερωτηματολόγια.

2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

2.1 Ιστορική αναδρομή των βιβλιοθηκών

Στην αρχαιότητα ως βιβλιοθήκες νοούνται οι συλλογές βιβλίων που διατηρούνται κυρίως από ιδιώτες. Τέτοιοι συλλέκτες ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν ο Πεισίστρατος, ο Πλάτων, ο Ευθύδημος (μαθητής του Σωκράτη), ο Ευκλείδης, ο Ευριπίδης. Η πρώτη δημόσια βιβλιοθήκη της αρχαιότητας δημιουργήθηκε στην Αθήνα ήταν από τον τύραννο Πεισίστρατο. Η συλλογή αρπάχτηκε από τους Πέρσες με αρχηγό τον Ξέρξη, όταν κατέλαβαν την Αθήνα το 480 π.Χ., η οποία όμως επεστράφη αργότερα από τον βασιλιά Σέλευκο.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η συλλογή του Αριστοτέλη, η οποία μεετά τον θάνατό του, δόθηκε στο μαθητή του Θεόφραστο. Ο Θεόφραστος με τη σειρά του την κληροδότησε στον Νηλέα, ο οποίος και τη μετέφερε στην Τρώαδα της Μικράς Ασίας, όταν αποσύρθηκε στην πόλη αυτή και αργότερα στον Απελλίκωνα. Η βιβλιοθήκη της Περγάμου, η οποία ήταν πολύ γνωστή δημιουργήθηκε από τους βασιλείς της. Βιβλιοθήκες, επίσης, δημιούργησαν οι συνεχιστές του Αριστοτέλη στο Λύκειο και ο Επίκουρος στον Κήπο του. Σημειώνεται ότι οι παραπάνω βιβλιοθήκες αποτελούσαν ιδιωτικές συλλογές βιβλίων που χρησιμοποιούνταν από τα άτομα – ιδιοκτήτες τους ή από τα μέλη των αντίστοιχων σχολών.

.Πριν από την ελληνική αρχαιότητα οι βιβλιοθήκες υπήρχαν ήδη στην Μεσοποταμία και την Αίγυπτο (Κοντοπούλου – Γκέκα, 1976). Από την τρίτη χιλιετία π.Χ. οι Σουμεριοί αποτύπωσαν τον πολιτισμό τους σε πινακίδες από άργιλο, δημιουργώντας την πρώτη μορφή βιβλιοθήκης (Στάικος 1997). Αργότερα οι Χετταίοι, οι Ασσύριοι και οι Αιγύπτιοι είχαν αντίστοιχες βιβλιοθήκες, ενώ κατά την μινωική και μυκηναϊκή περίοδο στην Ελλάδα βρέθηκαν πινακίδες και επιγραφές που μαρτυρούν τη χρήση της γραφής για την καταγραφή και την επικοινωνία.

Οι Πτολεμαίοι ίδρυσαν τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας γύρω στο 300 π.Χ. Οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες έδωσαν σημασία στη δημιουργία βιβλιοθηκών, οι οποίες μάλιστα περιελάμβαναν τόσο τη λατινική, όσο και την ελληνική γραμματεία. Ο Στάικος (1997) τις ονομάζει διπλοβιβλιοθήκες. Η βιβλιοθήκη του Τραϊανού είναι γνωστή, ενώ ο Ιούλιος Καίσαρας οραματίστηκε την πρώτη δημόσια βιβλιοθήκη, η οποία τελικά ολοκληρώθηκε το 39 π.Χ.

Κατά τη Βυζαντινή εποχή, εκδηλώθηκε το φαινόμενο των διωγμών των βιβλίων από την εκκλησία στην προσπάθεια της να επιβάλει τον χριστιανισμό και να αποπέμψει την ειδωλολατρία, η οποία εκδηλωνόταν μέσα από τα αρχαία κείμενα. Ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός παρόλο που ήταν μεγάλος διώκτης των κλασικών κειμένων, στην εποχή του δημιουργήθηκε η μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά με σπουδαία βιβλιοθήκη. Αξίζει να αναφερθούν επίσης δύο σημαντικές προσωπικότητες της Βυζαντινής περιόδου. Οι προσωπικότητες αυτές είναι του Πατριάρχη Φωτίου με το έργο του Βιβλιοθήκη (Φώτιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως 2000), καθώς και

ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Ζ΄, ο οποίος δημιούργησε βιβλιοθήκη στο παλάτι, με στόχο να συγκεντρωθούν εκεί όλα τα βιβλία που τον ενδιέφεραν. Την ίδια περίοδο οι μοναστηριακές βιβλιοθήκες αποτέλεσαν, σημαντικές πηγές φύλαξης, αναζήτησης και διακίνησης των βιβλίων (Hunger, 1995).

Κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης δημιουργήθηκε ένας μεγάλος αριθμός νέων βιβλιοθηκών, με ουμανιστικό προσανατολισμό, οι οποίες όχι μόνο δεν ήταν κλειστές, αλλά κατά κάποιο τρόπο αποτελούσαν και λειτουργούσαν ως δανειστικές βιβλιοθήκες.

Κατά τον 17^ο αιώνα ο Gabriel Naudé, ο οποίος ήταν Γάλλος βιβλιοθηκονόμος και διανοούμενος της εποχής ήταν υπέρμαχος των ανοιχτών βιβλιοθηκών στο κοινό. Το 1627 κυκλοφόρησε το βιβλίο του με τίτλο «*Advis pour dresser une bibliothèque*» (Συμβουλές για την ίδρυση μιας βιβλιοθήκης), στο οποίο, αφού αρχικά απαντήσει στο ερώτημα «Γιατί να ιδρύσεις μια βιβλιοθήκη;», συνεχίζει με συμβουλές οι οποίες αφορούν στον σχεδιασμό των εργασιών, την επιλογή, την πρόσκτηση, την ταξινόμηση αλλά και την οργάνωση των βιβλίων σε μια βιβλιοθήκη (Naudé, 1627).

Αντίστοιχα, στην Ελλάδα μετά την Άλωση, ένα μεγάλο μέρος από τις συλλογές των βιβλιοθηκών καταστράφηκαν από τους Τούρκους, ενώ ένα άλλο μέρος μεταφέρθηκε από τους λόγιους που έφυγαν στη Δύση. Εξαιτίας αυτής της μεταφοράς χιλιάδες χειρόγραφα βρίσκονται σε διάφορες βιβλιοθήκες της Ευρώπης, όπως στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας, στη Λαυρεντιανή Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας, στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ρωσίας, στη Βοδληιανή (Bodleian) της Οξφόρδης και αλλού. Στην Κωνσταντινούπολη διατηρήθηκαν βιβλιοθήκες, όπως της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, της Μεγάλης του Γένους Σχολής, του Παναγίου Τάφου στο Φανάρι και του Φιλολογικού Συλλόγου. Σπουδαίες βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν, επίσης, στις Κυδωνίες της Μ. Ασίας, αλλά και σε διάφορα μέρη της Ελλάδας όπου υπήρχαν σχολές, όπως στη Χίο, στην Κοζάνη, στις Μηλίες, στη Ζαγορά Πηλίου, στη Δημητσάνα και αλλού (Σεμερτζάκη, 2006).

Το 1829 ιδρύθηκε Δημόσια Βιβλιοθήκη στην Αίγινα από τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια. Η επιστασία ανατέθηκε στον Ανδρέα Μουστοξύδη, ο οποίος ήδη το 1830 τη χαρακτήρισε ως Εθνική Βιβλιοθήκη. Με Διάταγμα που εκδόθηκε στις 15 Μαΐου 1832 αποτέλεσε

Εικόνα 1 Η Εθνική βιβλιοθήκη

τυπικά την Εθνική Βιβλιοθήκη, αρχικά με την επωνυμία "Δημοσία Βιβλιοθήκη" και με Διευθυντή το Γεώργιο Γεννάδιο. Το 1834

μεταφέρθηκε στην Αθήνα, την πρωτεύουσα πλέον του ελληνικού κράτους, και στεγάστηκε σε διάφορα κτήρια. Το 1842 ενοποιήθηκε με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, με την οποία συγχωνεύτηκε και διοικητικά το 1866, δημιουργώντας την "Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος". Το 1858 δίνεται εντολή από τον βασιλέα Όθωνα στον Χάνσεν να μελετήσει την δημιουργία Βιβλιοθήκης δίπλα στο Πανεπιστήμιο, το οποίο τότε κτιζόταν. Αργότερα, το 1884 ο πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης πήρε την τελική πρωτοβουλία κατασκευής, η οποία έγινε με δωρεά του Παναγή Βαλλιάνου, ομογενή από την Ρωσία, και ολοκληρώθηκε με χορηγία από το Δημόσιο Ταμείο (Υπουργείο Πολιτισμού, 2022). Από το 1903 λειτουργεί στο σημερινό κτίριο επί της οδού Πανεπιστημίου, το οποίο σχεδιάστηκε από το Θεόφιλο Χάνσεν και οικοδομήθηκε υπό την επίβλεψη του Ερνέστου Τσίλλερ, ενώ χρηματοδοτήθηκε από τους αδελφούς Παναγή, Μαρίνο και Ανδρέα Βαλλιάνο (Καπιδάκης, Σ., Λαζαρίνης, Φ. και Τοράκη, Κ., 2015).

Επίσης, το 1829 ιδρύθηκε το «Αρχειοφυλακείον της Επικρατείας», το οποίο είχε ως σκοπό τη συγκέντρωση των δημοσίων αρχείων από τις υπηρεσίες που ασκούσαν νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική λειτουργία. Αργότερα το 1914 συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε η ίδρυση των Γενικών Αρχείων του Κράτους, τα οποία προέκυψαν από το «Αρχειοφυλακείον της Επικρατείας».

Μιλώντας πάλι για τις βιβλιοθήκες σε διεθνές επίπεδο, αξίζει να γίνει αναφορά στο βιβλίο «Tomorrow's Library: Direct Access and Delivery» του Robert Thayer Jordan. Σε αυτό το βιβλίο δίνονται σημαντικές πληροφορίες για την ανάπτυξη και εξέλιξη των υπηρεσιών στις βιβλιοθήκες, με έμφαση στις εναλλακτικές υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρουν οι βιβλιοθήκες και πιο συγκεκριμένα στις απομακρυσμένες υπηρεσίες παράδοσης στο σπίτι (Jordan, 1970). Για να τονίσει ο Jordan τη χρησιμότητα των απομακρυσμένων υπηρεσιών έναντι της επίσκεψης στη βιβλιοθήκη, εξήγησε με μαθηματικούς υπολογισμούς το οικονομικό όφελος που θα είχε ο χρήστης από το να παραλάβει στο γραφείο του το βιβλίο, αντί να ταξιδέψει μέχρι τη βιβλιοθήκη (Jordan, 1970).

Ο Jordan αναφέρει επίσης ότι η Βρετανική Βιβλιοθήκη, η πρώτη δανειστική βιβλιοθήκη στην Αγγλία, δημιουργήθηκε το 1740. Στην Αμερική και συγκεκριμένα στη Βοστώνη το 1765 δημιουργήθηκε μια δανειστική βιβλιοθήκη με 650 τίτλους και απεριόριστα δικαιώματα δανεισμού. Να σημειωθεί ότι οι δανειστικές βιβλιοθήκες (circulating libraries) ιδρύονταν αρχικά από βιβλιοπώλες και εκδότες και σε πολλές περιπτώσεις ήταν συνδρομητικές. Οι συνδρομητικές

Εικόνα 2 New York Society Library

βιβλιοθήκες (subscription libraries) γενικά, δανειστικές ή όχι, δημιουργήθηκαν για να χρησιμοποιούνται μόνο από τα μέλη τους έναντι (υψηλής συνήθως) συνδρομής. Τέτοιες συνδρομητικές βιβλιοθήκες ήταν για παράδειγμα, η New York Society Library και η Mercantile Library που ιδρύθηκαν το 1754 και το 1820 αντίστοιχα στη Νέα Υόρκη. Κατά τον 19ο αιώνα, κάποιες βιβλιοθήκες άρχισαν να παρέχουν και υπηρεσίες απομακρυσμένης παράδοσης. Συγκεκριμένα, οι βιβλιοθήκες αυτές έκαναν παράδοση των βιβλίων στο σπίτι, έναντι συνδρομής με ειδικούς αποστολείς ή με παιδιά (σε κάρα) και αργότερα με αυτοκίνητα. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Jordan (1970), οι παραδόσεις των βιβλίων είχαν ξεκινήσει πριν ακόμη ξεκινήσει η υπηρεσία αποστολής δεμάτων με το ταχυδρομείο.

Στην πορεία οι βιβλιοθήκες άρχισαν να δημιουργούν καταλόγους τους οποίους και έστελναν στους χρήστες προκειμένου να μην χρειάζονται συλλογικούς καταλόγους για να βρίσκουν πού βρίσκεται το βιβλίο που τους ενδιαφέρει. Βάση αυτού, άρχισε να γίνεται λόγος για υπηρεσία απευθείας πρόσβασης και παράδοσης (direct access and delivery). Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1930 ξεκίνησαν και οι υπηρεσίες επιλεκτικής διάχυσης των πληροφοριών (SDI – Selective dissemination of information). Η πρώτη χώρα που άρχισε την παράδοση στο σπίτι ήταν η Ολλανδία το 1918, ενώ το 1926 οι 37 από τις 44 ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες των ΗΠΑ παρείχαν αντίστοιχες υπηρεσίες. Το 1937 η υπηρεσία αποστολής βιβλίων με το ταχυδρομείο ήταν πρόσθετη υπηρεσία για τους Ρώσους αναγνώστες, οι οποίοι μπορούσαν είτε να τηλεφωνούν είτε να αποστέλλουν με το ταχυδρομείο το αίτημα τους στη βιβλιοθήκη, επιβαρυνόμενοι με το κόστος αποστολής. Μάλιστα, χρησιμοποιήθηκαν οι όροι “post librarian” και “post subscriber” (Jordan, 1970).

Οι υπηρεσίες παράδοσης στο σπίτι μπορούν να θεωρηθούν πρόδρομοι των υπηρεσιών διάθεσης τεκμηρίων (document delivery), οι οποίες αναπτύχθηκαν τόσο από τη πρωτοπόρο Βρετανική Βιβλιοθήκη, η οποία έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο όσο και από άλλες βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφόρησης στην Ευρώπη και στην Αμερική. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι και στην Ελλάδα υπάρχει εμπειρία δεκαετιών από βιβλιοθήκες, όπως του ΤΕΕ, του Δημόκριτου, του Βρετανικού Συμβουλίου, του ΕΚΤ κ.ά.

2.2 Οκτώ θρυλικές βιβλιοθήκες

2.2.1 Η βιβλιοθήκη του Ashurbanipal

Είναι η παλαιότερη γνωστή βιβλιοθήκη στον κόσμο. Ιδρύθηκε τον 7^ο αιώνα π.Χ. στη Νινευή (σύγχρονο Ιράκ) από τον ασσυριακό ηγεμόνα Ashurbanipal. Η βιβλιοθήκη περιλάμβανε περίπου 30.000 σφηνοειδών δισκίων, τα οποία οργανώθηκαν σύμφωνα με το αντικείμενο και ήταν γραμμένα στις γλώσσες Akkadian και Sumerian. Οι σφηνοειδείς αυτοί δίσκοι ήταν αρχαιακά έγγραφα, θρησκευτικά ξόρκια και ακαδημαϊκά κείμενα (Berry, 2021).

2.2.2 Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 323 π.Χ., ο έλεγχος της Αιγύπτου έπεσε στον πρώην στρατηγό του Πτολεμαίο Α΄ Σότερ, ο οποίος επιδίωξε να ιδρύσει ένα κέντρο μάθησης στην πόλη της Αλεξάνδρειας. Το αποτέλεσμα ήταν η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, η οποία τελικά έγινε το πνευματικό κόσμημα του αρχαίου κόσμου. Λίγα είναι γνωστά για τη φυσική διάταξη του ιστότοπου, αλλά στο αποκορύφωμά του μπορεί να περιλαμβάνει πάνω από 500.000 παπύρους που περιέχουν έργα λογοτεχνίας και κείμενα σχετικά με την ιστορία, τη νομοθεσία, τα μαθηματικά και την επιστήμη. Η βιβλιοθήκη και το σχετικό ερευνητικό ινστιτούτο προσέλκυαν μελετητές από όλη τη Μεσόγειο, πολλοί από τους οποίους ζούσαν επί τόπου και αντλούσαν κρατικά επιδόματα ενώ διεξήγαγαν έρευνα και αντιγράφουν το περιεχόμενο της. Σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, οι συμπατριώτες των Strabo, Euclid και Archimedes ήταν μεταξύ των ακαδημαϊκών στο χώρο.

Η κατάρρευση της μεγάλης βιβλιοθήκης χρονολογείται παραδοσιακά στο 48 π.Χ., όταν υποτίθεται ότι κάηκε αφού ο Ιούλιος Καίσαρας έβαλε φωτιά στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας κατά τη διάρκεια μιας μάχης ενάντια στον Αιγύπτιο κυβερνήτη Πτολεμαίο XIII. Όμως, ενώ η πυρκαγιά μπορεί να έχει καταστρέψει τη βιβλιοθήκη, οι περισσότεροι ιστορικοί πιστεύουν τώρα ότι συνέχισε να υπάρχει σε κάποια μορφή για αρκετούς ακόμη αιώνες. Μερικοί μελετητές υποστηρίζουν ότι τελικά έφτασε στο τέλος του το 270 μ.Χ. κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ρωμαίου αυτοκράτορα Αυριλιανού, ενώ άλλοι πιστεύουν ότι ήρθε ακόμη αργότερα τον τέταρτο αιώνα.

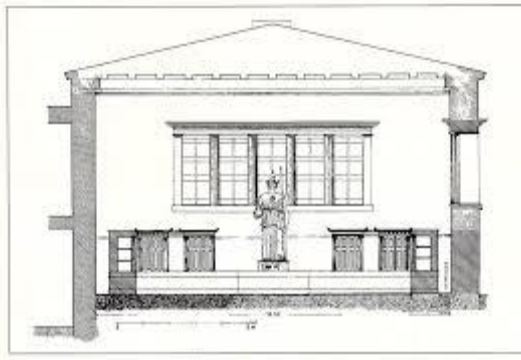

Εικόνα 3 Η καταστροφή της βιβλιοθήκης

2.2.3 Η βιβλιοθήκη της Περγάμου

Κατασκευάστηκε τον τρίτο αιώνα π.Χ. από μέλη της δυναστείας Αταλίδ, η Βιβλιοθήκη του Περγάμου, που βρίσκεται σήμερα στην Τουρκία, ήταν κάποτε σπίτι ενός θησαυρού περίπου 200.000 κυλίνδρων. Στεγάζεται σε ένα συγκρότημα ναών αφιερωμένο στην Αθηνά, την ελληνική θεά της σοφίας, και πιστεύεται ότι περιλαμβάνει τέσσερις αίθουσες - τρεις για το περιεχόμενο της βιβλιοθήκης και μια άλλη που χρησίμευε ως χώρος συνάντησης για δεξιώσεις και ακαδημαϊκά συνέδρια. Σύμφωνα με τον αρχαίο χρονογράφο Πλίνιο τον Πρεσβύτερο, η Βιβλιοθήκη του Περγάμου έγινε τελικά τόσο διάσημη που θεωρήθηκε ότι ήταν «έντονος ανταγωνισμός» με τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Και οι δύο ιστότοποι

προσπάθησαν να συγκεντρώσουν τις πιο πλήρεις συλλογές κειμένων και ανέπτυξαν αντίπαλες σχολές σκέψης και κριτικής. Υπάρχει ακόμη και ένας μύθος ότι η Πτολεμαϊκή δυναστεία της Αιγύπτου σταμάτησε τις αποστολές πάπυρου στην Περγάμου με την ελπίδα να επιβραδύνει την ανάπτυξή της. Ως αποτέλεσμα, η πόλη μπορεί αργότερα να γίνει ένα κορυφαίο κέντρο παραγωγής περγαμηνού χαρτιού.

Εικόνα 4 Η βιβλιοθήκη της Περγάμου εξωτερικά

2.2.4 Η βίλα των παπύρων

Αν και δεν ήταν η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη της αρχαιότητας, η λεγόμενη «Βίλα του Παπύρι» είναι η μόνη της οποίας η συλλογή έχει επιβιώσει μέχρι σήμερα. Περίπου 1.800 ειλητάρια βρίσκονταν στη ρωμαϊκή πόλη του Ηρακουλάνου σε μια βίλα που πιθανότατα χτίστηκε από τον πεθερό του Ιούλιο του Καίσαρα, Λουκίου Καλπούρνιο Πίσω Καισόνινο. Όταν το κοντινό όρος Βεζούβιος ξέσπασε το 79 μ.Χ., η βιβλιοθήκη θάφτηκε - και διατηρήθηκε εξαιρετικά - κάτω από ένα στρώμα ηφαιστειακού υλικού 90 ποδιών. Οι μαυρισμένοι, ανθρακούχοι κύλινδροι δεν ανακαλύφθηκαν ξανά μέχρι τον 18ο αιώνα και από τότε οι σύγχρονοι ερευνητές χρησιμοποίησαν τα πάντα, από πολυφασματική απεικόνιση έως ακτινογραφίες για να προσπαθήσουν να τα διαβάσουν. Μεγάλο μέρος του καταλόγου δεν έχει ακόμη αποκρυπτογραφηθεί, αλλά μελέτες έχουν ήδη αποκαλύψει ότι η βιβλιοθήκη περιέχει διάφορα κείμενα ενός επικούριου φιλόσοφου και ποιητή με το όνομα Φιλόδημος.

2.2.5 Οι βιβλιοθήκες του αυτοκράτορα Trajan

Περίπου το 112 μ.Χ., ο αυτοκράτορας Τραϊανού ολοκλήρωσε την κατασκευή σε ένα εκτεταμένο, πολυχρηστικό συγκρότημα στην καρδιά της πόλης της Ρώμης. Αυτό το φόρουμ διέθετε πλατείες, αγορές και θρησκευτικούς ναούς, αλλά περιλάμβανε επίσης μία από τις πιο διάσημες βιβλιοθήκες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ο ιστότοπος ήταν τεχνικά δύο ξεχωριστές δομές - μία για έργα στα Λατινικά και μία για έργα στα Ελληνικά. Τα δωμάτια κάθονταν σε αντίθετες πλευρές μιας στοάς που στεγάζει τη στήλη του Τραϊανού, ένα μεγάλο μνημείο που χτίστηκε για να τιμήσει τις στρατιωτικές επιτυχίες του αυτοκράτορα. Και τα δύο τμήματα ήταν κομψά κατασκευασμένα από μπετόν, μάρμαρο και γρανίτη, και περιελάμβαναν μεγάλους κεντρικούς θαλάμους ανάγνωσης και δύο επίπεδα εσοχών με επένδυση από ράφι που περιείχαν περίπου 20.000 κυλίνδρους. Οι ιστορικοί δεν είναι σίγουροι για το πότε έπαψε να υπάρχει η διπλή βιβλιοθήκη του Τραϊανού, αλλά εξακολουθούσε να

αναφέρεται γραπτώς μέχρι τον 5ο αιώνα μ.Χ., γεγονός που υποδηλώνει ότι παρέμεινε για τουλάχιστον 300 χρόνια.

2.2.6 Η βιβλιοθήκη του Κέλσου

Υπήρχαν πάνω από δύο δωδεκάδες μεγάλες βιβλιοθήκες στην πόλη της Ρώμης κατά την αυτοκρατορική εποχή, αλλά η πρωτεύουσα δεν ήταν το μόνο μέρος που φιλοξένησε εκθαμβωτικές συλλογές λογοτεχνίας. Περίπου το 120 μ.Χ., ο γιος του Ρωμαίου προξενείου Τιβέριος Ιούλιος Κέλσος Πολέμαινος ολοκλήρωσε μια αναμνηστική βιβλιοθήκη στον πατέρα του στην πόλη της Εφέσου (σύγχρονη Τουρκία). Η περίτεχνη πρόσοψη του κτηρίου στέκεται ακόμα σήμερα και διαθέτει μαρμαρίνη σκάλα και κίονες, καθώς και τέσσερα αγάλματα που αντιπροσωπεύουν τη Σοφία, την Αρετή, τη Νοημοσύνη και τη Γνώση. Το εσωτερικό του, εν τω μεταξύ, αποτελείται από ορθογώνιο θάλαμο και μια σειρά από μικρές κόγχες που περιέχουν βιβλιοθήκες. Η βιβλιοθήκη μπορεί να είχε περίπου 12.000 ειλητάρια, αλλά το πιο εντυπωσιακό χαρακτηριστικό ήταν αναμφίβολα ο ίδιος ο Κέλσος, ο οποίος θάφτηκε μέσα σε μια διακοσμητική σαρκοφάγο.

2.2.7 Η αυτοκρατορική βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης

Πολύ μετά την παρακμή της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η κλασική ελληνική και ρωμαϊκή σκέψη συνέχισε να ανθίζει στην Κωνσταντινούπολη, την

Εικόνα 5 Εσωτερικά της αυτοκρατορικής βιβλιοθήκης της Κων/πολης

πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Η αυτοκρατορική βιβλιοθήκη της πόλης δημιουργήθηκε για πρώτη φορά τον τέταρτο αιώνα μ.Χ. υπό τον Μέγα Κωνσταντίνο, αλλά παρέμεινε σχετικά μικρή μέχρι τον

πέμπτο αιώνα, όταν η συλλογή της μεγάλωσε σε εντυπωσιακά 120.000 κύλινδροι και κωδικούς. Το μέγεθος της Αυτοκρατορικής Βιβλιοθήκης συνέχισε να εξασθενεί για τους επόμενους αιώνες λόγω παραμέλησης και συχνών πυρκαγιών, και αργότερα υπέστη ένα καταστροφικό χτύπημα μετά την απόλυση της Κωνσταντινούπολης από το στρατό των Σταυροφόρων το 1204. Ωστόσο, οι γραμματείς και οι μελετητές της πιστώνονται τώρα για τη διατήρηση αμέτρητα κομμάτια της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής λογοτεχνίας, φτιάχνοντας περγαμηνή αντίγραφα φθαρμένων παπύρων.

2.2.8 Το σπίτι του Wisdom (ή Μεγάλη βιβλιοθήκη της Βαγδάτης)

Η ιρακινή πόλη της Βαγδάτης ήταν κάποτε ένα από τα κέντρα μάθησης και πολιτισμού στον κόσμο, και ίσως κανένα ίδρυμα δεν ήταν πιο αναπόσπαστο στην ανάπτυξή του από το Σπίτι της Σοφίας. Ιδρύθηκε για πρώτη φορά στις αρχές του ένατου αιώνα μ.Χ. κατά τη διάρκεια της βασιλείας των Αββασιδών, ο ιστότοπος επικεντρώθηκε σε μια τεράστια βιβλιοθήκη εφοδιασμένη με περσικά, ινδικά και ελληνικά χειρόγραφα για τα μαθηματικά, την αστρονομία, την επιστήμη, την ιατρική και τη φιλοσοφία. Τα βιβλία χρησίμευσαν ως φυσική κλήρωση για τους κορυφαίους μελετητές της Μέσης Ανατολής, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στο Σπίτι της Σοφίας για να μελετήσουν τα κείμενά του και να τα μεταφράσουν στα Αραβικά. Οι τάξεις τους περιελάμβαναν τον μαθηματικό al-Khawarizmi, έναν από τους πατέρες της άλγεβρας, καθώς και τον πολυμαθή στοχαστή al-Kindi, που συχνά αποκαλείται «ο Φιλόσοφος των Αράβων». Το Σπίτι της Σοφίας στάθηκε ως κέντρο πνευματικού νεύρου του ισλαμικού κόσμου για αρκετές εκατοντάδες χρόνια, αλλά αργότερα συνάντησε ένα τρομερό τέλος το 1258, όταν οι Μογγόλοι απολύθηκαν τη Βαγδάτη. Σύμφωνα με τον μύθο, τόσα πολλά βιβλία πετάχτηκαν στον ποταμό Τίγρη που τα νερά του έγιναν μαύρα από μελάνι.

2.3 Τι ορίζεται ως βιβλιοθήκη;

Σύμφωνα με την IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) η βιβλιοθήκη είναι ένας οργανισμός ή μέρος ενός οργανισμού, του οποίου κύριος στόχος είναι να διευκολύνει τη χρήση τέτοιων πληροφοριακών πόρων, υπηρεσιών και εγκαταστάσεων που απαιτούνται για να καλυφθούν οι πληροφοριακές, ερευνητικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές ή ψυχαγωγικές ανάγκες των χρηστών της (Library map of the world definitions, χ.χ.).

Ο George Eberhart αναφέρει «Η βιβλιοθήκη είναι μία συλλογή πόρων από μία ποικιλία μορφότυπων που οργανώνονται από επαγγελματίες της πληροφορίας ή άλλους ειδικούς που παρέχουν εύκολη φυσική, ψηφιακή, βιβλιογραφική ή πνευματική πρόσβαση και προσφέρει στοχευόμενες υπηρεσίες και προγράμματα. Αποστολή της βιβλιοθήκης είναι η εκπαίδευση, η ενημέρωση ή της ψυχαγωγίας μιας ποικιλίας κοινού και παράλληλα ο στόχος ης είναι η τόνωση της ατομικής μάθησης και της προαγωγής της κοινωνίας στο σύνολο της». (Eberhart, 2010).

2.4 Τα είδη των βιβλιοθηκών

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω βιβλιοθήκη είναι ένας οργανισμός ή μέρος ενός οργανισμού, του οποίου κύριος στόχος είναι να διευκολύνει τη χρήση τέτοιων πληροφοριακών πόρων, υπηρεσιών και εγκαταστάσεων που απαιτούνται για να καλυφθούν οι πληροφοριακές, ερευνητικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές ή ψυχαγωγικές ανάγκες των όλων χρηστών της.

Σκοπός των βιβλιοθηκών μπορεί να είναι να καλύψουν τις όποιες ανάγκες οι χρήστες τους. Με το πέρασμα όμως των χρόνων οι ανάγκες των χρηστών μιας βιβλιοθήκης εξελίχθηκαν, διαφοροποιήθηκαν, εξειδικεύτηκαν με αποτέλεσμα την διαφοροποίηση και εξειδίκευση του έργου των βιβλιοθηκών και την δημιουργία περισσότερων του ενός ειδών βιβλιοθηκών για να μπορούν να εξυπηρετούνται καλύτερα οι ανάγκες του κοινού. Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να διακρίνουμε τα ακόλουθα είδη βιβλιοθηκών όπως αυτά διαμορφώθηκαν σήμερα και έχουν υιοθετηθεί από το πρότυπο ISO 2789 (Μπώκος,2001):

- Εθνικές βιβλιοθήκες: Με τον όρο «εθνική βιβλιοθήκη» εννοούμε την βιβλιοθήκη που είναι υπεύθυνη για την απόκτηση και συντήρηση αντιγράφων όλων των σχετικών εγγράφων που δημοσιεύονται στη χώρα στην οποία βρίσκεται η βιβλιοθήκη.
- Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη είναι μια βιβλιοθήκη της οποίας Στην ουσία πρόκειται για τις βιβλιοθήκες των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και πρωταρχική τους λειτουργία είναι να καλύψουν τις πληροφοριακές ανάγκες για την μάθηση και την έρευνα. Το κοινό τους είναι οι φοιτητές του ιδρύματος, οι καθηγητές του αλλά και όλο το προσωπικό που απασχολεί,
- Σχολικές βιβλιοθήκες: Μία σχολική βιβλιοθήκη θα εντοπισθεί σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το κοινό στο οποίο απευθύνεται είναι οι μαθητές των σχολείων (δημοτικών, γυμνασίων και λυκείων) αλλά και το διδακτικό προσωπικό.
- Δημόσιες βιβλιοθήκες: Η δημόσια βιβλιοθήκη είναι μια γενική βιβλιοθήκη που είναι ανοιχτή στο κοινό. Είναι ένας οργανισμός που ιδρύεται, υποστηρίζεται και χρηματοδοτείται από την κοινότητα, είτε μέσω τοπικής, περιφερειακής ή εθνικής κυβέρνησης είτε μέσω κάποιας άλλης μορφής κοινοτικής οργάνωσης (Koontz, C. & Gubbin B.,2010).
- Ειδικές βιβλιοθήκες: Οι συγκεκριμένες βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν για να υποστηρίξουν το έργο κυβερνητικών υπηρεσιών, κοινοβουλίων, ερευνητικών ιδρυμάτων, νοσοκομείων, μουσείων, στρατού, επαγγελματικών ενώσεων, ιδιωτικών επιχειρήσεων (<http://www.ala.org/educationcareers/libcareers/type/special>, 2021). Οι συλλογές των βιβλιοθηκών αυτών είναι εξειδικευμένες πάνω σε ένα θεματικό τομέα ή αντικείμενο και οι ανάγκες που καλύπτουν είναι είτε οι εξειδικευμένες αναζητήσεις του γενικού πληθυσμού (που μπορεί να είναι ερευνητές από όλο τον κόσμο), είτε του προσωπικού του ιδρύματος – φορέα, στον οποίο διατηρείται η βιβλιοθήκη (<https://www.oclc.org/en/special.html>, 2021).

Εικόνα 6 Victoria and Albert Museum's National Art library

2.5 Οι δημόσιες βιβλιοθήκες

Από τα είδη των βιβλιοθηκών, όπως αυτά αναφέρθηκαν παραπάνω, το είδος που θα μας απασχολήσει είναι η δημόσια βιβλιοθήκη. Ήδη είπαμε πως η δημόσια βιβλιοθήκη είναι μια γενική βιβλιοθήκη που είναι ανοιχτή στο κοινό. Σύμφωνα με το Μανιφέστο των Δημοσίων βιβλιοθηκών, το οποίο εκδόθηκε για πρώτη φορά από την UNESCO και την IFLA το 1949 και αναθεωρήθηκε το 1994: «*Η δημόσια βιβλιοθήκη είναι το τοπικό κέντρο πληροφόρησης προσφέροντας όλα τα είδη της γνώσης και της πληροφορίας προς εύκολη διάθεση στους χρήστες της. Οι υπηρεσίες της δημόσιας βιβλιοθήκης παρέχονται στη βάση της ισότητας στην πρόσβαση για όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας, φυλής, φύλου, εθνικότητας, γλώσσας και κοινωνικής τάξης. Ειδικές υπηρεσίες και υλικό πρέπει να παρέχονται σ' εκείνους τους χρήστες που δεν μπορούν, για οιοδήποτε λόγο, να χρησιμοποιήσουν τις συμβατικές υπηρεσίες και το υλικό, όπως για παράδειγμα τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ασθενείς που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία ή οι φυλακισμένοι. Όλες οι ηλικιακές ομάδες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ανευρίσκουν υλικό σχετικό με τις ανάγκες τους. Οι συλλογές και οι υπηρεσίες είναι απαραίτητο να περιλαμβάνουν όλους τους τύπους των κατάλληλων μέσων που προσφέρει τόσο η σύγχρονη τεχνολογία όσο και οι παραδοσιακές μορφές πληροφόρησης. Η υψηλή ποιότητα και η συνάφεια με τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες είναι θεμελιώδους σημασίας. Το υλικό πρέπει να αντανακλά τις σύγχρονες τάσεις και την εξέλιξη της κοινωνίας, καθώς επίσης και τη μνήμη της ανθρώπινης προσπάθειας και τη φαντασία. Οι συλλογές και οι υπηρεσίες είναι αναγκαίο να μην αποτελούν το αντικείμενο όποιας μορφής ιδεολογικής, πολιτικής ή θρησκευτικής λογοκρισίας ή εμπορικών πιέσεων*» (Αράχωβα, χ.χ.).

2.5.1 Οι αποστολές της δημόσιας βιβλιοθήκης

Σύμφωνα με το Μανιφέστο οι δημόσιες βιβλιοθήκες διέπονται από κάποιες βασικές αποστολές, οι οποίες αφορούν στην πληροφόρηση, τη βασική εκπαίδευση, την παιδεία και τον πολιτισμό. Οι βασικές αποστολές πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα των υπηρεσιών της δημόσιας βιβλιοθήκης και είναι οι ακόλουθες:

1. να δημιουργεί και να ενισχύει τις συνήθειες της ανάγνωσης στα παιδιά ήδη από τη πολύ μικρή ηλικία,
2. να υποστηρίζει τόσο την εξατομικευμένη όσο και την αυτοκαθοριζόμενη μάθηση καθώς και την επίσημη εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα,
3. να προσφέρει ευκαιρίες για προσωπική δημιουργική ανάπτυξη,
4. να διεγείρει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών και των νέων,
5. να καλλιεργεί τη συναίσθηση της αξίας της πολιτισμικής κληρονομιάς, το θαυμασμό για τις καλές τέχνες, τα επιστημονικά επιτεύγματα και τις καινοτομίες,
6. να παρέχει πρόσβαση στις πολιτιστικές εκφράσεις όλων των παραστατικών τεχνών,
7. να ενθαρρύνει τον διαπολιτισμικό διάλογο και να αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πολιτισμική ποικιλομορφία,
8. να στηρίζει την προφορική παράδοση,

9. να εξασφαλίζει πρόσβαση για τους πολίτες σε όλα τα είδη των τοπικών πληροφοριών της κοινότητας στην οποία ανήκουν,
10. να παρέχει επαρκείς υπηρεσίες πληροφόρησης στις τοπικές επιχειρήσεις, τις ενώσεις και τις ενδιαφερόμενες ομάδες,
11. να διευκολύνει την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση της πληροφορικής και τη χρήση των υπολογιστών,
12. να υποστηρίζει και να συμμετέχει σε δραστηριότητες και προγράμματα βασικής εκπαίδευσης για όλες τις ηλικιακές ομάδες, λαμβάνοντας η ίδια η βιβλιοθήκη πρωτοβουλίες για τέτοιες δραστηριότητες εάν κριθεί απαραίτητο.

2.5.2 Κοινό των δημοσίων βιβλιοθηκών

Στο Μανιφέστο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών τέθηκε πως οι υπηρεσίες των δημοσίων βιβλιοθηκών παρέχονται στη βάση της ισότητας στην πρόσβαση για όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας, φυλής, φύλου, εθνικότητας, γλώσσας και κοινωνικής τάξης και παράλληλα ειδικές υπηρεσίες και υλικό πρέπει να παρέχονται σ' εκείνους τους χρήστες που δεν μπορούν, για οποιονδήποτε λόγο, να χρησιμοποιήσουν τις συμβατικές υπηρεσίες και το υλικό, όπως για παράδειγμα τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ασθενείς που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία ή οι φυλακισμένοι. Όλες οι ηλικιακές ομάδες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ανευρίσκουν υλικό σχετικό με τις ανάγκες τους. Ποιοι δυνητικά θα μπορούσαν να είναι αυτοί οι χρήστες;

Οι χρήστες που μπορεί να έχει δυνητικά η δημόσια βιβλιοθήκη είναι:

- Άτομα σε όλες τις ηλικίες και τα στάδια της ζωής τους
 - Παιδιά
 - Έφηβοι
 - Ενήλικες
 - Ηλικιωμένοι
- Μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων με ειδικές ανάγκες
 - Άτομα από διαφορετικό πολιτισμό και εθνότητα, συμπεριλαμβανομένων και των γηγενών
 - Άτομα με αναπηρία: σωματική, τυφλοί και με μερική απώλεια όρασης, με προβλήματα ακοής,
 - Άτομα που είναι αναγκασμένα να μένουν σπίτι
 - Θεσμικά περιορισμένοι άνθρωποι π.χ. σε νοσοκομεία, φυλακές
 - Άτομα που δεν γνωρίζουν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης
- Ιδρύματα που ανήκουν στο ευρύτερο δίκτυο της κοινότητας
 - Εκπαιδευτικούς, πολιτιστικούς, εθελοντικούς συλλόγους και ομάδων στην κοινότητα
 - Η επιχειρηματική κοινότητα
 - Το διευθύνον όργανο του μητρικού οργανισμού π.χ. τοπική αρχή (Koontz, C. & Gubbin B.,2010).

2.5.3 Οι ανάγκες των χρηστών μίας Δημόσιας Βιβλιοθήκης

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν σκοπό να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των χρηστών τους αλλά και των δυνητικά χρηστών τους. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να προσβάσιμες ανεξαρτήτως μορφής, μέσου και διαδικτύου. Μερικές από τις υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει μία δημόσια βιβλιοθήκη είναι:

- ❖ Ήσυχοι χώροι μελέτης (για ενήλικες και παιδιά)
- ❖ Δανεισμοί βιβλίων και άλλων τεκμηρίων
- ❖ Η δυνατότητα παροχής βιβλίων και άλλων τεκμηρίων εντός της βιβλιοθήκης
- ❖ Συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τους αναγνώστες
- ❖ Εκπαίδευση χρηστών σχετικά με τον τρόπο που λειτουργεί η βιβλιοθήκη
- ❖ Εκδηλώσεις
- ❖ Σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας (ιστολόγια, μηνύματα κινητού τηλεφώνου, μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κοινωνικά δίκτυα)

Οι παραπάνω υπηρεσίες μπορούν να καλύψουν όλες τις ανάγκες των χρηστών των δημοσίων βιβλιοθηκών; Σε μία κοινωνία με πολλές ανάγκες η παροχή υπηρεσιών, όπως ορίστηκε παραπάνω δεν επαρκεί και οι πολίτες της κοινότητας αποζητούν περισσότερα. Μερικές από τις ανάγκες που οι χρήστες επιθυμούν να έχει η βιβλιοθήκη τους είναι:

- Υπηρεσίες για τα παιδιά: να παρέχουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων μέσα από τις οποίες τα παιδιά μπορούν να ανακαλύψουν νέες γνώσεις και να περνούν ευχάριστα το χρόνο τους π.χ. αφήγηση ιστοριών, να ενθαρρύνονται να διαβάζουν και να αναπτύξουν την πληροφοριακή παιδεία. Επίσης, να υπάρχουν θεατρικές δραστηριότητες και κουκλοθέατρο.
-
- Υπηρεσίες για εφήβους: οι έφηβοι αποτελούν μία ομάδα χρηστών, οι οποίοι είναι ανάμεσα από την παιδική ηλικία και την ενηλικίωση και η βιβλιοθήκη οφείλει να σεβαστεί τις ανάγκες τους. Αν η βιβλιοθήκη αντιληφθεί τις ανάγκες τους και αποκτήσουν υλικό όπως δημοφιλή μυθιστορήματα, σειρές βιβλίων και τηλεόρασης, μουσική, DVD, εφηβικά περιοδικά, αφίσες, ηλεκτρονικά παιχνίδια και γραφικά μυθιστορήματα τότε η βιβλιοθήκη θα έχει κερδίσει ένα νέο και απαιτητικό κοινό
 - Υπηρεσίες για ενήλικες: Οι ενήλικες έχουν διαφορετικές απαιτήσεις από μία βιβλιοθήκη. Οι απαιτήσεις αυτές μπορεί να σχετίζονται με την ποικιλία καταστάσεων που θα συναντήσουν στις σπουδές τους, στην απασχόληση και στην προσωπική τους ζωή.

- Υπηρεσίες για μετανάστες: οι μετανάστες στις περισσότερες περιοχές έχουν ενταχθεί πλήρως στην κοινωνία (τόσο τα παιδιά όσο και οι ενήλικες) και έχουν τις ίδιες ανάγκες και απαιτήσεις από μία βιβλιοθήκη. Μια επιπλέον ανάγκη την οποία θα αποζητούσαν στη βιβλιοθήκη της περιοχής τους ήταν υλικό στην γλώσσα τους
- Υπηρεσίες για ΑμεΑ: οι άνθρωποι με αναπηρία έχουν τις ίδιες ανάγκες και τις ίδιες απαιτήσεις από τη βιβλιοθήκη όπως και ένας άνθρωπος χωρίς κάποια αναπηρία. Οι άνθρωποι αυτοί μπορεί να είναι ενήλικες αλλά και παιδιά. Η πρόσβαση τόσο στο χώρο της βιβλιοθήκης όσο και στις υπηρεσίες της για αυτά τα άτομα πρέπει να είναι εφικτή. Επίσης, η βιβλιοθήκη θα έπρεπε να μεριμνήσει να καλύψει τις ανάγκες τους σε βιβλία και τεκμήρια σε γραφή Braille ή ηχητικά βιβλία.

Υπάρχουν όμως κάποιες υπηρεσίες - δράσεις της βιβλιοθήκης, οι οποίες απευθύνονται δυνητικά σε όλο το κοινό της (παιδιά, εφήβους, ενήλικες, μετανάστες και ΑμεΑ). Μερικές τέτοιες υπηρεσίες – δράσεις είναι οι:

- Πηγή εργασίας, απασχόλησης και σταδιοδρομίας
- Δωρεάν εκδηλώσεις και δραστηριότητες, όπως μαθήματα και πολιτιστικές εκδηλώσεις, για άτομα όλων των ηλικιών
- Δωρεάν δημόσιοι χώροι συνάντησης
- Προσφέρουν μια ευρύτερη επιλογή των e-books
- Δια βίου μάθηση
- Ερευνητικοί πόροι όπως δωρεάν βάσεις δεδομένων (<https://www.pewresearch.org/internet/2013/01/22/part-4-what-people-want-from-their-libraries/>, 2021).

3 ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

3.1 Η γένεση των βιβλιοθηκών στην Μεγάλη Βρετανία

Λίγο πριν το μέσο του 19^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα το 1840 ο William Ewart, ο Josheph Brotherton και ο Edward Edwards συμμετείχαν σε μια εκστρατεία για την απόκτηση ενός συστήματος δημόσιων βιβλιοθηκών. Ο Brotherton και ο Ewart ήταν δύο φιλελεύθεροι βουλευτές, ενώ ο Edwards ήταν ένας οικονομολόγος, ο οποίος συμμετείχε παράλληλα και στον αγώνα για τη καθολική ψηφοφορία. Στο παρελθόν ο Edwards ήταν οικοδόμος και είχε εκπαιδευτεί στις Βιβλιοθήκες του Ινστιτούτου Μηχανικών περνώντας εκεί τον ελεύθερο του χρόνο και το 1839 έγινε βοηθός στο Τμήμα Τυπωμένων Βιβλίων του Βρετανικού Μουσείου (<http://spartacus-educational.com/Llibrary.htm>, 2017).

Το 1849 όταν ο William Ewart παρουσίασε το νομοσχέδιο για τις δημόσιες

Εικόνα 7 Η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Μάντσεστερ στη δεκαετία του 1860

βιβλιοθήκες, αντιμετώπισε σημαντική εχθρότητα από τους Συντηρητικούς της Βουλής των Κοινοτήτων. Υποστηρίχθηκε πως το ποσοστό πληρωμής των μεσαίων και ανωτέρων τάξεων θα πρέπει να το πληρώνουν για μία υπηρεσία που θα χρησιμοποιείται κυρίως από τα λαϊκά στρώματα. Ο Ewart αναγκάστηκε να προβεί σε κάποιες αλλαγές στην προτεινόμενη νομοθεσία πριν το Κοινοβούλιο συμφωνήσει στην έγκριση του νομοσχεδίου καθώς κάποιος ισχυρίστηκε πως : «οι άνθρωποι έχουν ήδη πολλή γνώση: ήταν πολύ πιο εύκολο να τους διαχειριστείς είκοσι χρόνια πριν, καθώς όση περισσότερη εκπαίδευση παίρνουν οι άνθρωποι τόσο πιο δύσκολα μπορούν να την διαχειριστούν».

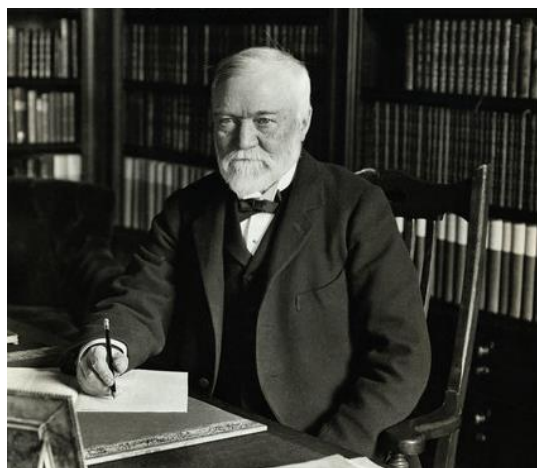
Το νομοσχέδιο για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες έγινε νόμος το 1850. Ο William Ewart θέλησε όλες τις επαρχίες να έχουν την δυνατότητα να χρηματοδοτούν τις δημόσιες βιβλιοθήκες, η νομοθεσία όμως εφαρμόζεται μόνο σε εκείνους τους δήμους

με πληθυσμούς άνω των 10.000. Αυτός ήταν ο κύριος περιορισμός για τη δημιουργία των δημοσίων βιβλιοθηκών, υπήρξαν και κάποιοι άλλοι οι οποίοι ήταν οι ακόλουθοι:

- ✓ Τα Δημοτικά Συμβούλια έπρεπε επίσης να λάβουν τη συγκατάθεση των δύο τρίτων των τοπικών φορολογούμενων που ψήφισαν στο δημοψήφισμα.
- ✓ Ο φόρος που επιβάλλεται δεν μπορεί να ξεπερνά το μισό τέταρτο της πέννας.
- ✓ Επίσης τα χρήματα που συγκεντρώνονταν από τον παραπάνω φόρο δεν θα χρησιμοποιούνταν για την αγορά βιβλίων.

Ο William Ewart και ο Joseph Brotherton συνέχισαν την προσπάθεια τους για μια πιο γενναιόδωρη και ολοκληρωμένη προσέγγιση στην παροχή δημόσιων βιβλιοθηκών. Η προσπάθεια αυτή οδήγησε σε δύο τροποποιήσεις του νόμου των δημοσίων βιβλιοθηκών του 1850. Λίγο αργότερα και συγκεκριμένα το 1853 ο νόμος επεκτάθηκε στη Σκωτία και την Ιρλανδία, ενώ το 1855 ο φόρος που μπορούσε να εισπραχθεί αυξήθηκε στην μία πέννα. Επίσης, τα Δημοτικά Συμβούλια πλέον είχαν την εξουσία να αγοράζουν για τις βιβλιοθήκες τους.

Βέβαια ο φόρος της πέννας εξακολουθούσε να καθιστά αδύνατον την υποστήριξη των δημοσίων βιβλιοθηκών από τις τοπικές αρχές χωρίς την υποστήριξη των πλούσιων επιχειρηματιών. Οι πλούσιοι αυτοί επιχειρηματίες ήταν αρκετά φιλόανθρωποι και υποστήριζαν κυρίως τις βιβλιοθήκες των δικών τους περιοχών όπως οι Henry Tate και John Passmore Edwards οι οποίοι ενίσχυσαν τις βιβλιοθήκες του Λονδίνου. Ωστόσο, ο μεγαλύτερος υποστηρικτής των δημόσιων βιβλιοθηκών ήταν ο Andrew Carnegie, ο οποίος βοήθησε στη χρηματοδότηση πάνω από 380 βιβλιοθηκών στη Βρετανία. Ο

Εικόνα 8 Andrew Carnegie

Andrew Carnegie είχε πει: *“It was from my own early experience that I decided there was no use to which money could be applied so productive... as the founding of a public library.”* (<https://www.carnegie.org/interactives/foundersstory/#/>, 2018).

Το Μάντσεστερ ήταν μία από τις πρώτες πόλεις στην οποία ιδρύθηκε Δημόσια Βιβλιοθήκη (Davies, 2012). Ένας από τους κύριους υποστηρικτές γι’ αυτή την μεταρρύθμιση ορίστηκε ο Edward Edwards ως ο πρώτος επικεφαλής βιβλιοθηκονόμος. Ωστόσο, οι ριζοσπαστικές πολιτικές απόψεις του Edwards είχαν ως αποτέλεσμα να απολυθεί το 1858. Το 1898 στη Βρετανία υπήρχαν 108 Δημόσιες βιβλιοθήκες στη Αγγλία και την Ουαλία (Μπάνου, 2018).

3.2 Οι βιβλιοθήκες τον 20^ο αιώνα

Το 1900 οι δημόσιες βιβλιοθήκες ανήλθαν στις 295 (<https://www.politics.co.uk/reference/public-libraries>, 2019). Εκτός όμως από την αύξηση των βιβλιοθηκών που έφερε ο 20^{ος} αιώνα παρατηρούνται και άλλες αλλαγές. Μια από αυτές τις αλλαγές προήλθαν από τον νόμο που θεσπίστηκε για τις δημόσιες βιβλιοθήκες το 1919 και αναμόρφωσε το παλιό σύστημα (<http://spartacus-educational.com/Llibrary.htm>, 2018). Σύμφωνα με τον νόμο αυτό ο φόρος της πέννας έπαψε να υφίσταται και πλέον την ευθύνη των βιβλιοθηκών δεν την έχει ο δήμος αλλά τα συμβούλια των κομητειών. Τα επαρχιακά συμβούλια θα μπορούν να ιδρύουν βιβλιοθήκες σε όλο το γεωγραφικό τους τομέα χωρίς να έχει προηγηθεί δημοψήφισμα (https://cdn.ymaws.com/www.cilip.org.uk/resource/resmgr/cilip_new_website/plss/l1_and_l2_ethics.pdf, Δεκέμβριος 2019). Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν πως πολλές μικρές βιβλιοθήκες εντάχθηκαν σε ένα τοπικό δίκτυο βιβλιοθηκών και παράλληλα ο νόμος αυτός αποτέλεσε το πρώτο βήμα για ένα επαγγελματικά διαχειριζόμενο εθνικό δίκτυο.

Από το 1964 η βιβλιοθήκη διέπεται από τον νόμο περί δημοσίων βιβλιοθηκών και μουσείων. Ο νόμος, αυτός του 1964 θέτει τις τοπικές αρχές ανώτερης βαθμίδας υπό την υποχρέωση να παρέχουν μια «ολοκληρωμένη και αποτελεσματική υπηρεσία βιβλιοθηκών» και θέτει το έργο αυτό υπό την εποπτεία της κεντρικής κυβέρνησης. Αυτός είναι επί του παρόντος ο ρόλος του Υφυπουργού Πολιτισμού, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού. Η κυβέρνηση αντέδρασε με την ψήφιση του νόμου περί δημόσιου δανεισμού 1979, ο οποίος προέβλεπε ένα σύστημα που χρηματοδοτείται με κεντρικό τρόπο για να

Department
for Culture
Media & Sport

πληρώνει συγγραφείς και καλλιτέχνες. Μέχρι το 2003-2004, η κυβέρνηση είχε χορηγήσει 7,4 εκατομμύρια λίρες σε σχέση με το δημόσιο δικαίωμα δανεισμού.

Εικόνα 9 Αρμόδιο Υπουργείο Ηνωμένου Βασιλείου

Το 1995, ο προκάτοχος του DCMS, το Υπουργείο Εθνικής Κληρονομιάς, δημιούργησε την Επιτροπή Βιβλιοθήκης και Πληροφοριών (LIC) ως εθνική πηγή εμπειρογνωμοσύνης - συμβουλευοντας την κυβέρνηση για όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη βιβλιοθήκη και τον τομέα των πληροφοριών. Αυτό αντικαταστάθηκε το 2000 από το Συμβούλιο Μουσείων, Βιβλιοθηκών και Αρχείων, το οποίο με τη σειρά του άλλαξε το όνομά του σε Συμβούλιο Μουσείων, Βιβλιοθηκών και Αρχείων (MLA) τον Φεβρουάριο του 2004.

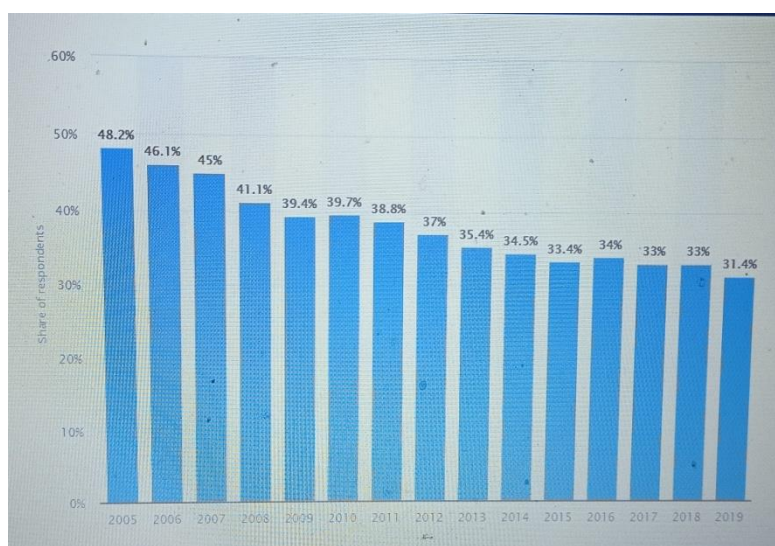
3.3 Οι βιβλιοθήκες τον 21^ο αιώνα

Στον εικοστό πρώτο αιώνα, ο ρόλος της βιβλιοθήκης υπόκειται σε αυξημένο έλεγχο. Αυτό ήταν αποτέλεσμα περικοπών δαπανών ως συνέπεια της προσπάθειας μείωσης του δημόσιου χρέους, παράλληλα με νέα ερωτηματικά σχετικά με τον ακριβή ρόλο της δημόσιας βιβλιοθήκης σε μια νέα ψηφιακή εποχή.

Αν και δεν έχει νομική ισχύ σε σχέση με τις βιβλιοθήκες, τον Οκτώβριο του 2011, το Arts Council England ανέλαβε μεγαλύτερη ευθύνη για την υποστήριξη και την ανάπτυξη δημόσιων βιβλιοθηκών. Αντικατέστησε το Συμβούλιο Μουσείων, Βιβλιοθηκών και Αρχείων που καταργήθηκε τα πρώτα χρόνια της κυβέρνησης του Συνασπισμού. Τον Σεπτέμβριο του 2012, το Arts Council England άνοιξε ένα «Grants for the Arts Libraries Fund», το οποίο επένδυσε 6 εκατομμύρια λίρες εθνικής λαχαιοφόρου αγοράς σε έργα που παραδόθηκαν από δημόσιες βιβλιοθήκες.

Το 2014, η κυβέρνηση ανέθεσε στον William Sieghart να εξετάσει το μέλλον των βιβλιοθηκών. Η Έκθεση Ανεξάρτητης Βιβλιοθήκης για την Αγγλία δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2014. Παρά την αυξανόμενη ψηφιοποίηση, η έκθεση τόνισε τη σημασία των βιβλιοθηκών στις τοπικές κοινότητες. Περιέγραψε τις βιβλιοθήκες ως, *"μοντέρνους, ασφαλείς, μη κρίσιμους, ευέλικτους χώρους, όπου πολίτες όλων των ηλικιών μπορούν να εκμεταλλευτούν δωρεάν τη γνώση του κόσμου"*. Στη συνέχεια, η κυβέρνηση δημιούργησε μια ειδική ομάδα βιβλιοθηκών για να παραδώσει τις συστάσεις της έκθεσης.

Μπορεί οι βιβλιοθήκες στην Αγγλία το 2014 να έχουν χαρακτηριστεί ως μοντέρνοι, ασφαλείς, μη κρίσιμοι, ευέλικοι χώροι, όπου πολίτες όλων των ηλικιών μπορούν να εκμεταλλευτούν δωρεάν τη γνώση του κόσμου, οι χρήστες τους όμως μειώνονται. Όπως φαίνεται και στην εικόνα το 2005 οι χρήστες των δημοσίων βιβλιοθηκών άγγιζαν το 48.2% αλλά το 2019 το ποσοστό αυτό έπεσε 17% περίπου και έτσι οι χρήστες τους άγγιζαν το ποσοστό του 31.4% του πληθυσμού

Εικόνα 10 Δεδομένα για το 2019

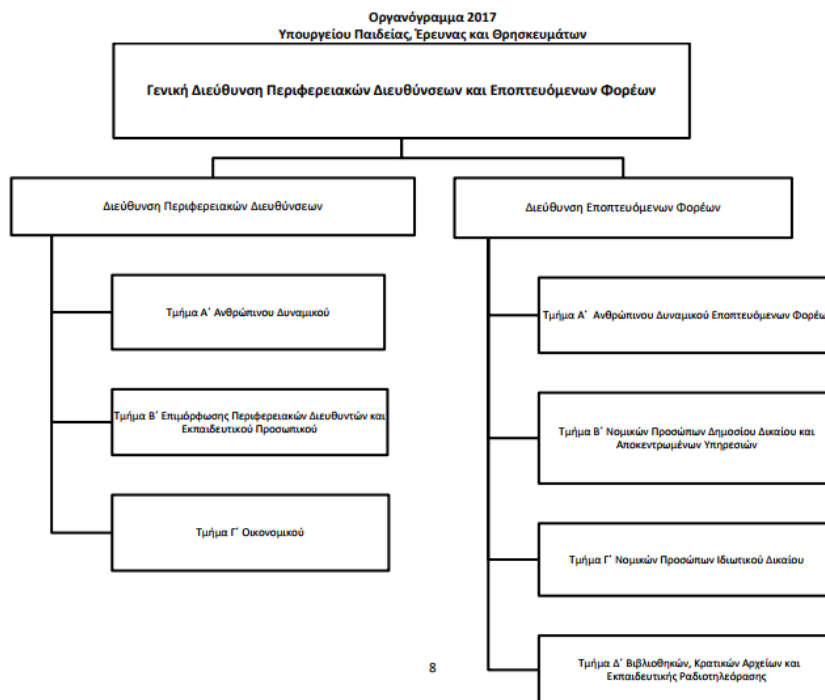
(<https://www.statista.com/statistics/290193/public-library-usage-uk-england/>, 2021).

4 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

4.1 Οι δημόσιες βιβλιοθήκες της Ελλάδος

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες της Ελλάδας στο σύνολο τους είναι 46. Οι περισσότερες από αυτές ιδρύθηκαν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα μετά την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους το 1830. Κάποιες από αυτές χαρακτηρίζονται ως Κεντρικές. Κάποιες από έχουν χαρακτηριστεί και ως ιστορικές καθώς η ίδρυση τους έγινε πριν την σύσταση του Νεοελληνικού κράτους. (Kostagiolas κ.ά, 2009). Όπως φαίνεται από την παρακάτω λίστα 29 από αυτές τις βιβλιοθήκες είναι οι Κεντρικές και οι Ιστορικές είναι 8:

1. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας ‘Κωνσταντίνος Κούμας’
2. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών
3. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας
4. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας
5. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας
6. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης
7. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς
8. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών
9. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας ‘Βασιλική Πιτόσκα’
10. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας ‘Μανούσεια’
11. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
12. Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων
13. Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης
14. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου
15. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας
16. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς
17. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας
18. Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου
19. Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας
20. Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων ‘Ρουμάνειος’
21. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας
22. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου
23. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης
24. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης
25. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου
26. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας
27. Κοργιαλένιος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου
28. Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας
29. Δημόσια Κεντρική Ρεθύμνου
30. Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων
31. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου ‘Κοραής’
32. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου
33. Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης
34. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας
35. Δημόσια Βιβλιοθήκη Δημητσάνας
36. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου ‘Ο Παλαμίδης’
37. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου

Εικόνα 12 Γενική Διεύθυνση Περιφερειακών Διευθύνσεων και Εποπτευόμενων Φορέων

Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση 83064/ΙΖ/2003 - ΦΕΚ 1173/Β/20-8-2003 οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες διέπονται από έναν κανονισμό λειτουργίας. Με βάση αυτόν τον κανονισμό :

Στόχος της βιβλιοθήκης είναι να προωθεί χωρίς πολιτικές, θρησκευτικές, φυλετικές ή άλλες διακρίσεις τη γνώση, την πληροφορία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Για την επίτευξη των στόχων της η βιβλιοθήκη, μεταξύ άλλων:

- ✓ λειτουργεί ως τοπικό κέντρο πληροφόρησης, που εξασφαλίζει στους χρήστες της πρόσβαση σε κάθε είδους γνώση και πληροφορία.
- ✓ ενισχύει την αναγνωσιμότητα και κάθε είδους σχετική μορφωτική και πολιτιστική δραστηριότητα
- ✓ παρέχει ειδικές υπηρεσίες και υλικό σε όσους χρήστες δεν μπορούν, για οποιονδήποτε λόγο, να χρησιμοποιήσουν τις συνήθεις υπηρεσίες και το υπάρχον υλικό της Βιβλιοθήκης όπως: ξενόγλωσσες μειονότητες, άτομα με ειδικές ανάγκες ή άτομα που βρίσκονται σε νοσοκομεία, φυλακές κλπ.
- ✓ ενεργεί προς κάθε κατεύθυνση για την εκπλήρωση της αποστολής της.

Σύμφωνα με τον νόμο 4452/2017 αλλάζει η παράγραφος 4 του άρθρου 5 του νόμου 2003. Σύμφωνα με τη παράγραφο 4 του νόμου 2017 οι «4. Συλλογές ή Ειδικές Συλλογές βιβλιοθηκών Ιερών Μητροπόλεων και Μονών, Δήμων, Κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή και ιδιωτών είναι δυνατό να δωρίζονται σε Δημόσια Βιβλιοθήκη, με πρόταση των αρμόδιων φορέων ή των κατόχων τους και απόφαση αποδοχής του οικείου ΕΣ. Οι Συλλογές ή οι Ειδικές Συλλογές αυτές ενσωματώνονται στη Συλλογή των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στις

οποί-ες δωρίζονται και τα Τεκμήρια που τις αποτελούν σηματοδοτούνται με ειδική σφραγίδα, η οποία αναγράφει το όνομα της βιβλιοθήκης από την οποία προέρχονται. Η δωρεά συντελείται χωρίς άλλες διατυπώσεις και χωρίς επιβαρύνσεις κάθε μορφής.».

Η περίπτωση α' της παρ. 7 του άρθρου 6 του ν. 3149/2003 αντικαθίσταται ως εξής: «α) πρόκειται για σπάνια, πολύτιμα ή δυσεύρετα Τεκμήρια που εξυπηρετούν το σκοπό της Βιβλιοθήκης ή συμπληρώνουν τη Συλλογή της και διατίθενται με διαδικασία πλειστηριασμού που διεξάγεται δημοσίως.».

Η παρ. 3 του άρθρου 8 του ν. 3149/2003 αντικαθίσταται ως εξής: «3. Προϊστάμενοι στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες ορίζονται υπάλληλοι του κλάδου ΠΕ Βιβλιοθηκονόμων ή ΤΕ Βιβλιοθηκονόμων.»

Το άρθρο 10 του ν. 3149/2003 αντικαθίσταται ως εξής: «Άρθρο 10 Δίκτυο Δημόσιων Βιβλιοθηκών Οι δημόσιες βιβλιοθήκες οφείλουν να εναρμονίζονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που διαμορφώνει η ΕΒΕ ως Εθνικό Βιβλιογραφικό και Καταλογογραφικό Κέντρο της Χώρας, καθώς και να συμμετέχουν σε κάθε δραστηριότητα του Εθνικού Δικτύου Βιβλιοθηκών που συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού τους και του οποίου την οργάνωση, ευθύνη και συντονισμό έχει η ΕΒΕ.».

Οι περιπτώσεις α' έως δ' της παρ. 7 του άρθρου 12 του ν. 3149/2003 αντικαθίστανται ως εξής: «α) Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του άρθρου 3Α, οι εκδότες ή οι συγγραφείς, όταν δεν υπάρχει εκ-δότης, υποχρεούνται να καταθέτουν δύο (2) αντίτυπα κάθε είδους εντύπων που εκδίδουν στη Βιβλιοθήκη της Βουλής. β) Η υποχρέωση κατάθεσης αφορά επίσης τις οπτικοακουστικές και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις σε φυσική μορφή και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις σε μορφή προσβάσιμη μέσω του διαδικτύου, σε ένα αντίτυπο. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής καθορίζονται τα σχετικά με την κατάθεση και τη χρήση των οπτικοακουστικών και των ηλεκτρονικών εκδόσεων στη Βιβλιοθήκη της Βουλής. γ) Σε περίπτωση διαδοχικών εκδόσεων ή ανατυπώσεων του ίδιου εντύπου, η υποχρέωση προς κατάθεση αναφέρεται σε κάθε έκδοση ή ανατύπωση, εφόσον αυτή είναι εμπλουτισμένη ή αναθεωρημένη. Αν υπάρχει κοινή και πολυτελής έκδοση, η υποχρέωση για κατάθεση στη Βιβλιοθήκη της Βουλής αφορά ένα αντίτυπο της κοινής και ένα της πολυτελούς έκδοσης. δ) Η παράγραφος 2 του άρθρου 3Α εφαρμόζεται αναλόγως και για την κατάθεση σε Δημόσια Βιβλιοθήκη παντός εν γένει υλικού που παράγεται στην έδρα κάθε Δημόσιας Βιβλιοθήκης ή στην έδρα ή την περιοχή κάθε Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης.»

5 ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ 19^{ου} ΚΑΙ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

Κατά τον 18^ο αιώνα στην Ευρώπη συντελέστηκαν σημαντικές μεταβολές, κάποιες από αυτές ήταν η αύξηση του πληθυσμού, η αγροτική επανάσταση, η ανάπτυξη του εμπορίου και παράλληλα την εδραίωση του κινήματος του διαφωτισμού ξεχωρίζει από όλα τα προηγούμενα κινήματα λόγω του αποδέκτη του που είναι το ευρύ κοινό (<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/1-14261984>, 2021). Εξαιτίας του ίδιου του κινήματος αλλά και λόγω των βασικών θέσεων του Διαφωτισμού (απόρριψη της αυθεντίας, κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης, αποδοχή της λογικής ως του μόνου ασφαλούς τρόπου ερμηνείας του κόσμου και τέλος την πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς) μπορούμε να υποθέσουμε πως έχουμε την πρόοδο του αλφαριθμητισμού (http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index1_1.html, 2021).

Παράλληλα, ο 18^{ος} αιώνας σηματοδοτεί την «επανάσταση της ανάγνωσης» με αποτέλεσμα τη διερεύνηση του αναγνωστικού κοινού καθώς στους νέους αναγνώστες συγκαταλέγονται γυναίκες, παιδιά και εργαζόμενοι (Μπάνου, 2008), αλλά και μεταβολές ως προς τις αναγνωστικές τους συνήθειες. Πλέον η επαναλαμβανόμενη ανάγνωση περιορισμένου αριθμού βιβλίων αντικαθίσταται από έναν μεγάλο αριθμό βιβλίων κυρίως λογοτεχνίας που δεν διαβάζονται επαναλαμβανόμενα αλλά και από την ανάπτυξη του ημερησίου τύπου ο οποίος θα δώσει νέες δυνατότητες (<https://www.habsburger.net/en/chapter/i-want-more-revolution-reading-eighteenth-century?language=en>, 2021) (<https://sites.udel.edu/britlitwiki/newspapers-and-periodicals/>, 2021).

5.1 Οι αναγνώστες του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα

Η επανάσταση της ανάγνωσης, η οποία συντελέστηκε τον 18^ο αιώνα σε συνδυασμό με τις νέες δυνατότητες που προσέφερε ο ημερήσιος τύπος οδήγησαν στην δημιουργία νέων αναγνωστών και νέων συνθηκών ανάγνωσης που φάνηκαν στον 19^ο αιώνα αλλά και στον 20^ο αιώνα.

5.1.1 Οι αναγνώστες του 19^{ου} αιώνα

Κατά τον 19^ο αιώνα το αναγνωστικό κοινό στη δύση είχε αγγίξει τον μαζικό αλφαριθμητισμό. Ο γενικός αλφαριθμητισμός που είχε ξεκινήσει από τον προηγούμενο αιώνα λόγω του Διαφωτισμού και φαίνεται να επηρέασε περισσότερο την εργατική τάξη, οδήγησε στους νέους αναγνώστες, οι οποίοι είχαν κάνει από τότε την εμφάνισή τους. Για αυτούς τους νέους αναγνώστες το αναγνωστικό ενδιαφέρον είχε στραφεί ήδη από τον προηγούμενο αιώνα (18^ο αιώνα) σε αναγνώσματα όπως ρομαντικά, πειρατικά, αστυνομικά, περιπετειώδη. Αυτά τα μυθιστορήματα είχαν χαρακτηριστεί ως λαϊκά αναγνώσματα, κάτι όμως που άλλαξε κατά την διάρκεια όμως του πρώτου τετάρτου του 19^{ου} αιώνα, όταν τα μυθιστορήματα αποτέλεσαν την έκφραση της κλασικής λογοτεχνικής έκφρασης της αστικής τάξης (Lyons, 2008). Κατά τον 19^ο οι

αναγνώστες βλέπουμε να διαβάζουν μανιωδώς έργα του Αλέξανδρου Δούμα, του Eugène Sue, του Ιουλίου Βερν, του Μπαλζάκ, του Ντίκενς, του Φλωμπέρ, των αδελφών Μπροντέ, του Ουγκώ και πολλών άλλων (Μπάνου, 2008).

Την αναγνωστική μανία που υπήρξε από τον προηγούμενο αιώνα βοήθησαν και άλλοι παράγοντες ώστε να συνεχιστεί και κατά τον 19^ο αιώνα καθώς οι πρώτες εκδόσεις των βιβλίων ίσως να μην ήταν προσιτές για όλους τους ανθρώπους, ιδιαίτερα της εργατικής τάξης (<https://fiveminutehistory.com/the-art-of-reading-in-the-victorian-era/>, 2021). Ένας από αυτούς τους παράγοντες που βοήθησαν ώστε να διαδοθεί ακόμη παραπάνω η ανάγνωση μυθιστορημάτων ήταν οι νέες δυνατότητες του τύπου ευρύτερα και του ημερήσιου ειδικότερα και αυτό γιατί ο τύπος έγινε το πρώτο μέσο ικανό να προσεγγίσει το μαζικό κοινό (https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-1-349-19771-2_3, 2021). Έτσι παρατηρείται οι εφημερίδες και τα περιοδικά της εποχής να δημοσιεύουν μυθιστορήματα σε συνέχειες με μεγάλη επιτυχία. Οι γυναίκες αλλά και οι εργαζόμενοι έπαιρναν με μανία τις εφημερίδες και τα περιοδικά για να διαβάσουν τις συνέχειες των μυθιστορημάτων. Εφημερίδες και περιοδικά γυναικεία και μη προωθούσαν την έκδοση μυθιστορημάτων σε συνέχειες, τα οποία αργότερα λειτουργούσαν ως προσφορά δώρων προκειμένου να ενισχύσουν την κυκλοφορία τους. Με τα πιο γνωστά βιβλία να είναι του Καρόλου Ντίκενς, του Ιουλίου Βερν, του Αλεξάνδρου Δούμα.

Γυναίκες τόσο των εργατικών στρωμάτων, οι οποίες διάβαζαν φωτορομάντζα, μυθιστορήματα ευρείας κατανάλωσης και αλμανάκ, όσο και οι αστές οι οποίες διάβαζαν οδηγούς μαγειρικής και ψυχαγωγικά μυθιστορήματα να συγκεντρώνονται σε αναγνωστικές ομάδες και κύκλους με στόχο τη συζήτηση των βιβλίων

Εικόνα 13 Οι γυναίκες αναγνώστριες

(<https://selidodeiktes.greek-language.gr/lemmas/1601/1588>, 2021). Εκτός από αυτές τις ομάδες και τους κύκλους οι γυναίκες άρχισαν να επισκέπτονται και τις δημόσιες βιβλιοθήκες, οι οποίες ανέπτυσαν ομαδικές αναγνωστικές δραστηριότητες.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο άρχισαν να εμφανίζονται στην Αγγλία στα μέσα του 19^{ου} αιώνα μετά την εμφάνιση του νομοσχεδίου για τις δημόσιες βιβλιοθήκες του 1850. Οι γυναίκες ήταν από τους πρώτους χρήστες των δημοσίων βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες προσπάθησαν εξίσου αυτό το διάστημα να «βελτιώσουν το κοινό» μέσω της εκπαίδευσης (<https://www.politics.co.uk/reference/public-libraries/>, 2021) και για αυτό το

προσωπικό της βιβλιοθήκης προσέφεραν στους χρήστες της υλικό με διαπλαστικό και ηθικοπλαστικό χαρακτήρα. Το αναγνωστικό κοινό όμως αντιστεκόταν σε αυτό, κάτι που είχε δει και ο Charles Dickens με αποτέλεσμα να μην προσελκύουν τους αναγνώστες της εργατικής τάξης, αλλά γυναίκες, σπουδαστές και υπαλλήλους γραφείου (Lyons, 2008).

Πέρα όμως από τις δημόσιες βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν και λέσχες ανάγνωσης (book clubs), οι οποίες έπαιξαν σημαντικό ρόλο τόσο στην προώθηση των τίτλων. Επίσης, αναγνωστήρια και 'δανειστικές βιβλιοθήκες' λειτούργησαν αρχικά ως σημεία για τον πολλαπλασιασμό των διοδίων διανομής, αλλά και ως ένας χώρος ανάγνωσης καθώς η τιμή του βιβλίου ήταν ακόμη υψηλή και δεν ήταν δυνατόν να υπάρξει σημαντική διεύρυνση των πωλήσεων (Barbier, 2001).

5.1.2 Οι αναγνώστες του 20^{ου} αιώνα

Κατά τον 20^ο αιώνα και ιδιαίτερα κατά το πρώτο μισό του αιώνα οι δημοσιεύσεις μυθιστορημάτων και άλλων έργων σε συνέχειες εξακολούθησε να υφίσταται. Στην Ελλάδα τα διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη δημοσιεύτηκαν αρχικά σε εφημερίδες και περιοδικά γνωρίζοντας μεγάλη επιτυχία στο κοινό. Η *Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως* του Σπυρίδωνος Τρικούπη αποτέλεσε άλλο ένα παράδειγμα δημοσίευσης σε συνέχειες. Η έκδοση του 1934-1935 μοιράστηκε σε φυλλάδια μαζί με την εφημερίδα «Ελεύθερο Μακεδονικό Μέτωπο» στη Θεσσαλονίκη (Μπάνου, 2008). Μεγάλη επιτυχία σημείωσε και το *Μυθιστόρημα των τεσσάρων*, το οποίο γράφτηκε από τους Στρατή Μυριβήλη, Α.Μ. Καραγάτση, Άγγελο Τερζάκη και Ηλία Βενέζη. Η εφημερίδα «Ακρόπολις» από την Κυριακή 16 Φεβρουαρίου 1958 ενημερώνει από την πρώτη της σελίδα πως «*Τέσσαρες Έλληνες, κορυφαίοι εις το είδος των, θα δώσουν από των στηλών της "Ακροπόλεως" κάτι που θα αφήσει εποχήν Από την Κυριακήν 2 Μαρτίου*» χωρίς να λέει ποιοι θα είναι αυτοί. Στο επόμενο φύλλο της εφημερίδας ανακοινώνονται τα πρόσωπα των τεσσάρων συγγραφέων, μεγάλων εκπροσώπων της γενιάς του 30. Με κλήρωση που πραγματοποιήθηκε αναδείχθηκε η σειρά με την οποία θα έγραφε ο κάθε συγγραφέας. (https://web.archive.org/web/20070303222430/http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=12481&m=S03&aa=1, 2021). Η κλήρωση έδειξε πως την αρχή του μυθιστορήματος θα την έκανε ο Στρατής Μυριβήλης, ο οποίος δημοσίευσε το πρώτο απόσπασμα την Κυριακή 2 Μαρτίου 1958. Δεύτερος ακολούθησε ο Α.Μ. Καραγάτσης, τρίτος ο Άγγελος Τερζάκης και τελευταίος ο Ηλίας Βενέζης ο οποίος ολοκλήρωσε το μυθιστόρημα στις 26 Απριλίου 1958.

5.2 Οι ανάγκες των χρηστών των βιβλιοθηκών του 21^{ου} αιώνα

Με την ανάπτυξη της κοινωνίας αλλά και με την μεγιστοποίηση των αναγκών της ήδη από τον 20^ο αιώνα φαίνεται πως οι ανάγκες των χρηστών μιας δημόσιας βιβλιοθήκης έχουν αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό και δεν είναι μόνο αυτές που διακηρύσσονται από την IFLA και τις οποίες είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες πλέον δεν χρησιμοποιούνται μόνο για δανεισμό βιβλίων (David Morris, 2011). Αυτό συμβαίνει γιατί μία δημόσια βιβλιοθήκη οφείλει να ικανοποιεί τις ανάγκες του κοινού για γενική πληροφόρηση παρέχοντας κάθε είδους γνώση σε όλα τα μέλη της κοινότητας ανεξαρτήτου φυλής, εθνικότητας, ηλικίας, φύλου, θρησκείας, αναπηρίας, γλώσσας, οικονομικής και εργασιακής κατάστασης,

Η γενική πληροφόρηση αποτέλεσε το δεύτερο λόγο χρήσης μιας δημόσιας βιβλιοθήκης, αλλά οι χρήστες της απαιτούσαν και άλλα πεδία τα οποία να λαμβάνουν χώρα στο χώρο της βιβλιοθήκης. Μερικές από τις υπηρεσίες που θα ήθελαν να πραγματοποιούνται στον χώρο της βιβλιοθήκης (βέβαια κάποιες από αυτές τις υπηρεσίες ήδη πραγματοποιούνται) είναι:

- ✓ Να μένουν περισσότερες ώρες ανοιχτές (<https://www.ukessays.com/essays/education/role-of-public-libraries-in-society-education-essay.php?vref=1>, 2022)
- ✓ Να συνεχίζουν να ανανεώνουν τον κατάλογο τους με νέα βιβλία
- ✓ Πρόσβαση στο διαδίκτυο
- ✓ Σεμινάρια π.χ. πλεξίματος
- ✓ Εργαστήρια σε διάφορα θέματα π.χ. εργαστήρια ρομποτικής
- ✓ Λέσχες ανάγνωσης για παιδιά και ενήλικες
- ✓ Εκμάθηση ξένων γλωσσών τόσο σε ανήλικες (έφηβους) και ενήλικες (νέους και μεγαλύτερους), οι οποίοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν φροντιστήρια
- ✓ Εκμάθηση της γλώσσας σε πολίτες άλλης εθνότητας, οι οποίοι έχουν εγκατασταθεί στη στην περιοχή που βρίσκεται η βιβλιοθήκη και πλέον αποτελούν μέλη της κοινότητας.
- ✓ Εργαστήρια και δράσεις όπου παίρνουν μέρος ΑμεΑ / άτομα τα οποία έχουν αποφυλακιστεί / άτομα που επανεντάσσονται στην κοινωνία μετά από απεξάρτηση ναρκωτικών, αλκοόλ κ.ά. Οι δράσεις και τα εργαστήρια θα τους βοηθήσουν να νιώσουν ότι γίνονται αποδεκτοί και πάλι.
- ✓ Η δυνατότητα να μπορούν οι χρήστες της βιβλιοθήκης να αναζητούν εργασία μέσω της βιβλιοθήκης (π.χ. πίνακας με αγγελίες εργασίας στη περιοχή, πρόσβαση σε ειδικές βάσεις αναζήτησης εργασίας)
- ✓ Η παροχή χώρου από τη βιβλιοθήκη για την διεξαγωγή συγκεντρώσεων από ομάδες χρηστών προκειμένου να συζητήσουν ομαλά θέματα που τους απασχολούν.
- ✓ Δράσεις και δραστηριότητες π.χ. καλλιτεχνικά γεγονότα που να αφορούν όλες τις ηλικίες (<https://publiclibrariesonline.org/2013/04/community-centered-23-reasons-why-your-library-is-the-most-important-place-in-town/>, 2022)
- ✓ Παροχή περισσότερων ηλεκτρονικών βιβλίων αλλά και συσκευών ανάγνωσης ηλεκτρονικών βιβλίων στο χώρο της βιβλιοθήκης
- ✓ Περισσότερες διαδραστικές εμπειρίες μάθησης, αντίστοιχες με αυτές που βιώνουν οι επισκέπτες ενός μουσείου με τα μουσειακά εκθέματα (<https://www.pewresearch.org/internet/2013/01/22/part-4-what-people-want-from-their-libraries/>, 2022).

6 ΕΡΕΥΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

6.1 Μεθοδολογία για την διεξαχθείσα έρευνα

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη βασισμένη στην ανάπτυξη ενός δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο εστάλη στους διευθυντές / προϊστάμενους των 46 δημοσίων βιβλιοθηκών. Από τους 46 διευθυντές / προϊστάμενους των δημοσίων βιβλιοθηκών απάντησαν οι 18, το 39% δηλαδή, ενώ το 61% δυστυχώς δεν απάντησε. Σε πρώτη φάση το ερωτηματολόγιο εστάλη κατά την χρονική περίοδο (8/3/2016 – 23/3/2016) σε όλους τους διευθυντές / προϊστάμενους των δημοσίων βιβλιοθηκών. Σε επόμενο στάδιο το ερωτηματολόγιο εστάλη εκ νέου σε όσους διευθυντές / προϊστάμενους των δημοσίων βιβλιοθηκών δεν είχαν απαντήσει κατά την διάρκεια της πρώτης φάσης.

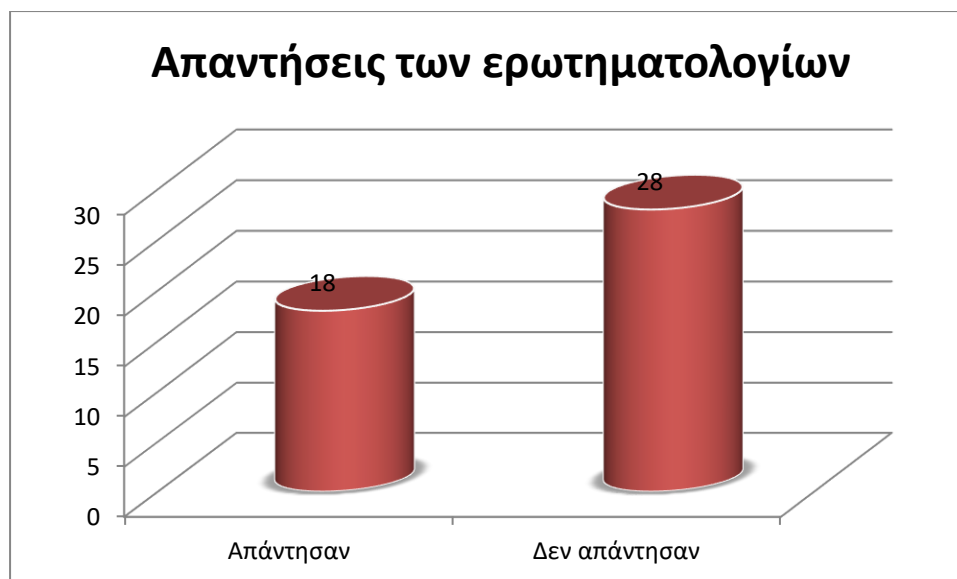
Οι διευθυντές / προϊστάμενοι των δημοσίων βιβλιοθηκών έλαβαν το ερωτηματολόγιο μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e- mail) τόσο στην πρώτη όσο και στην δεύτερη φάση της διεξαγωγής της έρευνας. Για να λάβει όμως το ερωτηματολόγιο την τελική του μορφή και να σταλεί πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα από μία ομάδα τριών ειδικών στη διαμόρφωση των ερωτηματολογίων. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου, οι οποίες κατανέμονται σε τέσσερις ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου *«Βιβλιοθήκη και υπηρεσίες πληροφόρησης»*, η οποία αποτελείται από τις ερωτήσεις Α.1 – Α.5 λαμβάνουμε δεδομένα που αφορούν τη βιβλιοθήκη (ονομασία και διεύθυνση της, email, επικοινωνίας αλλά και τον αριθμό των ενεργών μελών της), καθώς και δεδομένα που αφορούν τα στοιχεία του ερωτώμενου (ονοματεπώνυμο, ιδιότητα και τηλέφωνο). Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να διευκρινιστεί πως τα στοιχεία των ερωτωμένων δεν θα αναφερθούν ονομαστικά καθώς η έρευνα είναι ανώνυμη.

Στην δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου *«Ανάπτυξη αναγνωστικής πολιτικής για ενήλικους, εφήβους και παιδιά»* (ερωτήσεις Β.1 – Β.4 συμπεριλαμβανομένου και των υποερωτημάτων) περιλαμβάνονται ερωτήσεις κυρίως κλειστού τύπου και συγκεκριμένα με διχοτομικές μεταβλητές του τύπου ναι – όχι.

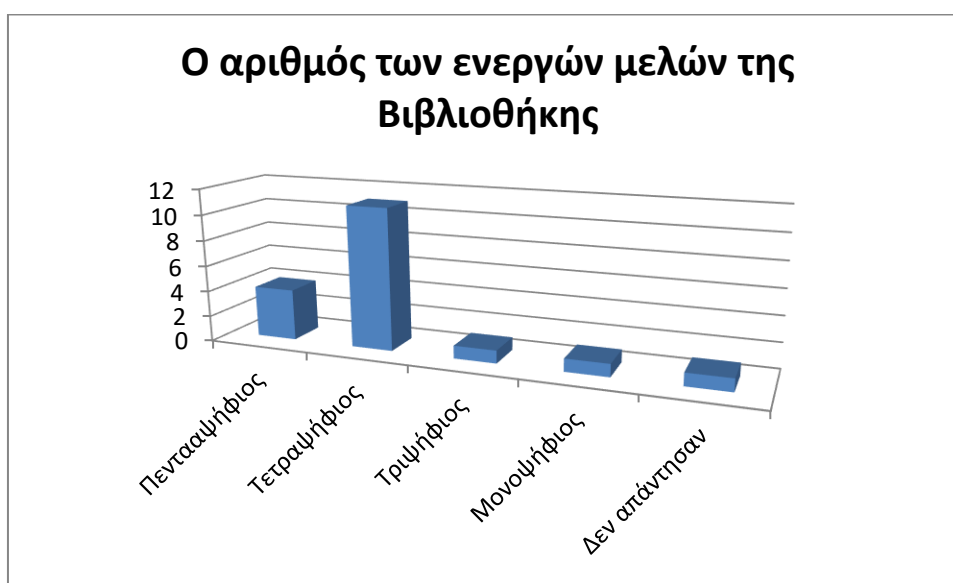
Η τρίτη ενότητα, η οποία ονομάζεται *« Συνεργασίες για την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής»* περιλαμβάνει έναν πίνακα με πιθανούς φορείς συνεργασίας και ο χρήστης καλείται μέσω ημι – ανοικτών ερωτήσεων να απαντήσει επιγραμματικά σε προκαθορισμένο πλαίσιο (Javeau, 1996).

Στην τέταρτη και τελευταία ενότητα υπάρχει μία ερώτηση ανοιχτού τύπου, στην οποία ζητείται η άποψη του ερωτωμένου σχετικά με το αν έχει αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική στην βιβλιοθήκη που εργάζεται. Παράλληλα όμως ζητούνται προτάσεις προκειμένου να αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική περαιτέρω.

6.2 Αποτελέσματα της έρευνας

Από την πρώτη ενότητα στην οποία περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτωμένων κρίνεται ως θεμιτό να αναφερθεί πως σε όλες ‘ο αριθμός των ενεργών μελών της βιβλιοθήκης’ σε κάποιες είναι μονοψήφιος, σε κάποιες άλλες τριψήφιος, ενώ σε κάποιες άλλες είναι τετραψήφιος ή πενταψήφιος.

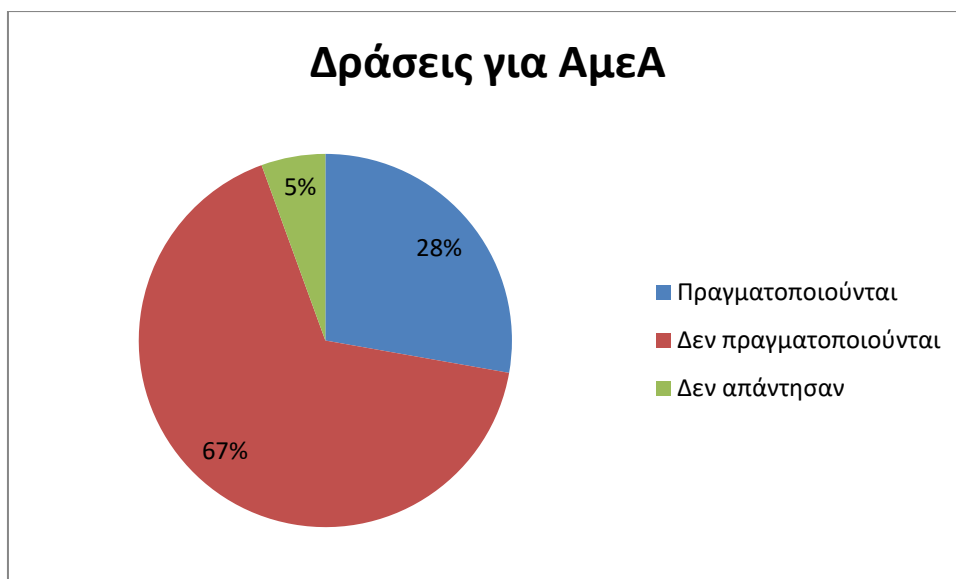

Ένα ερώτημα που τέθηκε στις βιβλιοθήκες ήταν αν έχουν εκπονήσει επίσημο σχέδιο για την αναγνωστική πολιτική. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο οι 8 από αυτές έχουν ήδη αναπτύξει ένα επίσημο σχέδιο αναγνωστικής πολιτικής, ενώ οι 10 από αυτές δεν έχουν αναπτύξει σχέδιο αναγνωστικής πολιτικής μέχρι την στιγμή που απαντήθηκε το ερωτηματολόγιο. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί πως η μία είχε αναπτύξει σχέδιο αναγνωστικής πολιτικής κατά τον 20^ο αιώνα και συγκεκριμένα το 1987, ενώ οι άλλες ανέπτυξαν το σχέδιο τους τον 21^ο αιώνα και συγκεκριμένα κατά την χρονική περίοδο 2002-2016.

Ερωτήματα που τέθηκαν επίσης προς τις βιβλιοθήκες αφορούσαν τις λέσχες ανάγνωσης. Συγκεκριμένα ένα ερώτημα που τέθηκε ήταν αν υπάρχουν λέσχες ανάγνωσης για ενήλικες, για παιδιά και ηλεκτρονικές. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους οι 14 Δημόσιες Βιβλιοθήκες διαθέτουν λέσχες ανάγνωσης για ενήλικους, 14 διαθέτουν για παιδιά, ενώ καμία από αυτές δεν διαθέτει ηλεκτρονική λέσχη ανάγνωσης. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί πως οι 14 Δημόσιες Βιβλιοθήκες οι οποίες διαθέτουν λέσχες ανάγνωσης για ενήλικους δεν σημαίνει πως είναι και αυτές που διαθέτουν λέσχες ανάγνωσης για παιδιά. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός πως καμία Βιβλιοθήκη δεν διαθέτει ηλεκτρονική λέσχη καθώς οι νέες τεχνολογίες έχουν ενταχθεί στην καθημερινότητα πολλών υπηρεσιών και πολλών ανθρώπων.

Στο πλαίσιο αυτής της ενότητας οι βιβλιοθήκες ρωτήθηκαν αν πραγματοποιούνται δράσεις για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ), και αυτό καθώς η συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων αποτελεί μέρος της κοινωνίας, στην Ελλάδα ο αριθμός των ατόμων με αναπηρία υπολογίζεται γύρω στο ένα εκατομμύριο και αυτό χωρίς κάποια επίσημα στοιχεία καθώς δεν επίσημη απογραφή (<http://www.ameaplus.gr/%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CE%B1-%CF%83%CE%B5-%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CF%82>, 2018). Γνωρίζοντας αυτά τα στοιχεία βλέπουμε πως μόνο πέντε (5) βιβλιοθήκες από τις δεκαοκτώ (18) πραγματοποιούν δράσεις για τα ΑμΕΑ. Βλέπουμε δηλαδή πως μόνο το 28% κάνει δράσεις ενώ το 67% όχι.

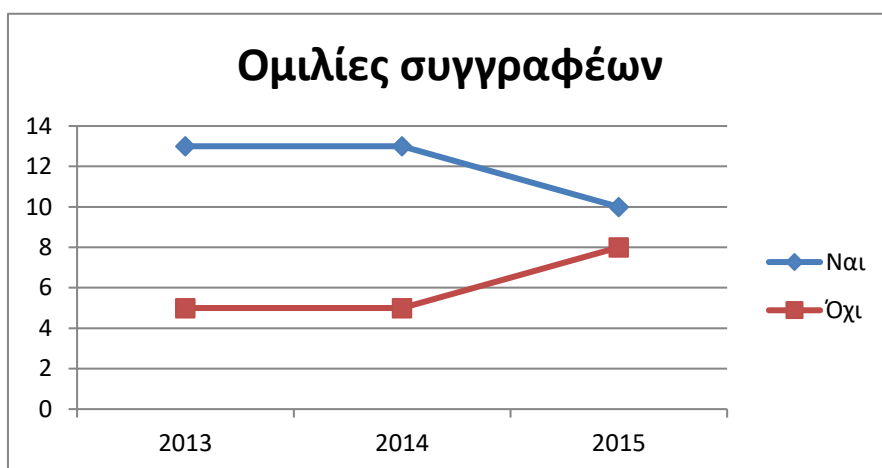
Η Ελλάδα αποτελεί μία χώρα, η οποία και πριν το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα που προέκυψε από το 2015 μέχρι και σήμερα είχε μετανάστες, οι οποίοι διέμεναν στη χώρα νόμιμα μας. Ο αριθμός των μεταναστών που ζουν νόμιμα στην Ελλάδα ανέρχεται στους 557.476 (290.094 άνδρες και 267.342 γυναίκες) (<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=795716>, Σεπτέμβριος 2018). Οι βιβλιοθήκες δυστυχώς όπως φαίνεται από τα ποσοστά μόνο το 22% πραγματοποιεί δράσεις για αυτή την του πληθυσμού, ενώ το 72% δεν πραγματοποιεί δράσεις. Υπάρχει και ένα 6% για το οποίο δυστυχώς δεν γνωρίζουμε αν πραγματοποιεί δράσεις ή όχι.

Άλλη ερώτηση που τέθηκε στην παρούσα ενότητα αφορούσε την ύπαρξη παιδικού τμήματος στο χώρο της βιβλιοθήκης. Το 100% των βιβλιοθηκών που πήραν μέρος στην έρευνα (18 βιβλιοθήκες) απάντησαν πως διαθέτουν παιδικό τμήμα. Αυτό μας δείχνει πως οι βιβλιοθήκες επενδύουν πολύ στα παιδιά καθώς στο μέλλον θα είναι το ενήλικο κοινό της βιβλιοθήκης.

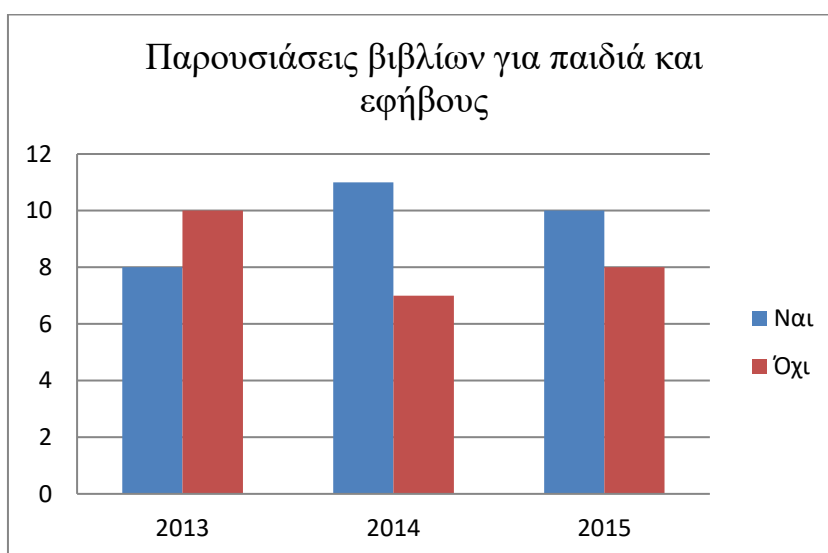
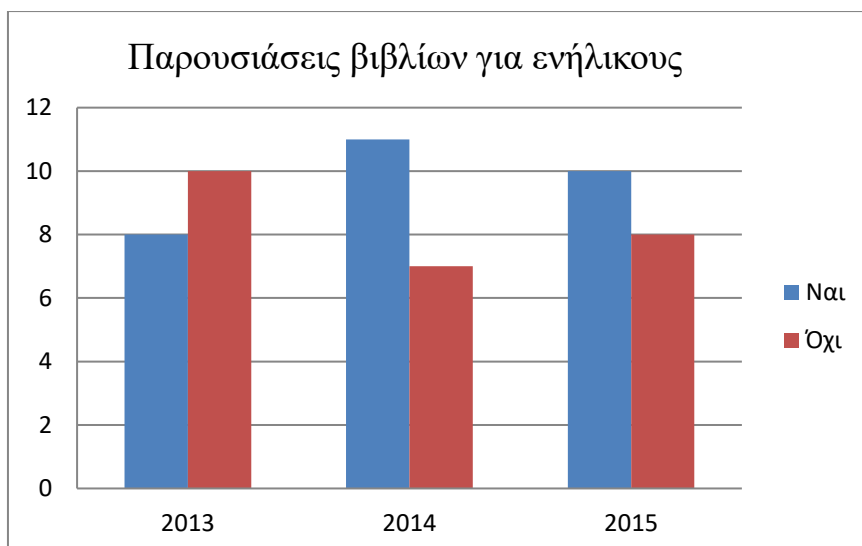
Τέλος, στην παρούσα ενότητα τέθηκε το ερώτημα αν πραγματοποιούνται κάποιες δράσεις στο χώρο της βιβλιοθήκης κατά τα έτη 2013, 2014, 2015. Οι δράσεις αυτές αφορούσαν τόσο τους ενήλικες χρήστες της βιβλιοθήκης όσο και στα παιδικό κοινό της βιβλιοθήκης. Όλες οι δράσεις για τις οποίες τέθηκε το ερώτημα βρίσκονται σε ένα πίνακα.

Μία από τις δράσεις για την οποία ρωτήθηκαν οι διευθυντές των βιβλιοθηκών ήταν οι 'Ομιλίες συγγραφέων'. Κατά το 2013 και το 2014 πραγματοποιήθηκε η δράση σε 13 βιβλιοθήκες, ενώ σε 5 βιβλιοθήκες δεν έγιναν. Το 2015 βλέπουμε πως η συγκεκριμένη δράση μειώθηκε και έγινε σε 10 από τις 18 βιβλιοθήκες.

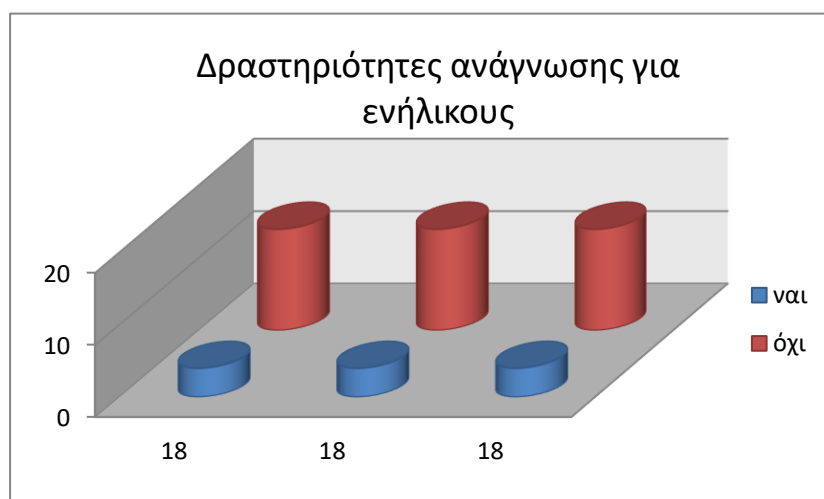

Το επόμενο για το οποίο τέθηκε το ερώτημα είναι να πραγματοποιούνται παρουσιάσεις βιβλίων για ενήλικους αλλά και για παιδιά / εφήβους. Από τους επόμενους δύο πίνακες στους οποίους παρουσιάζονται τα αποτελέσματα φαίνεται πως υπάρχει μία διαφοροποίηση στο σύνολο των βιβλιοθηκών που κάνουν τη συγκεκριμένη δράση. Πιο συγκεκριμένα για το 2013 παρουσιάσεις βιβλίων για ενήλικες έγιναν σε 8 από τις 18 βιβλιοθήκες, ενώ για παιδιά πραγματοποιήθηκαν σε 7 βιβλιοθήκες έναντι 11 βιβλιοθηκών.

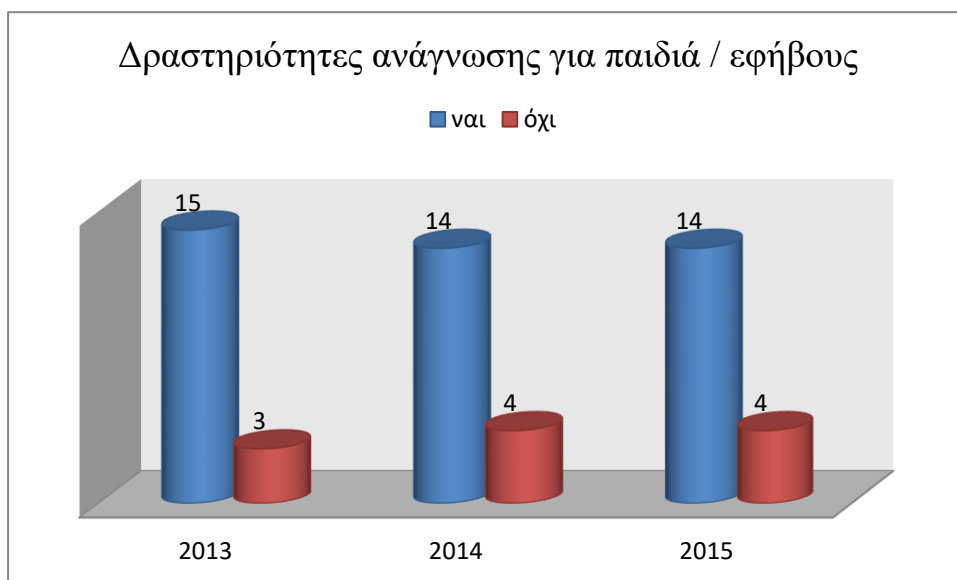
Κατά το 2014 φαίνεται πως 11 βιβλιοθήκες πραγματοποίησαν τη δράση '**Παρουσιάσεις βιβλίων για ενήλικους**' έναντι 9 βιβλιοθηκών που πραγματοποίησαν τη δράση '**Παρουσιάσεις βιβλίων για παιδιά / εφήβους**'. Για το 2015 παρατηρείται πως η διαφοροποίηση εξακολουθεί να υπάρχει καθώς η δράση '**Παρουσιάσεις βιβλίων για ενήλικους**' διεξάγεται σε 10 βιβλιοθήκες έναντι 9 βιβλιοθηκών που διεξάγουν την εκδήλωση '**Παρουσιάσεις βιβλίων για παιδιά / εφήβους**'.

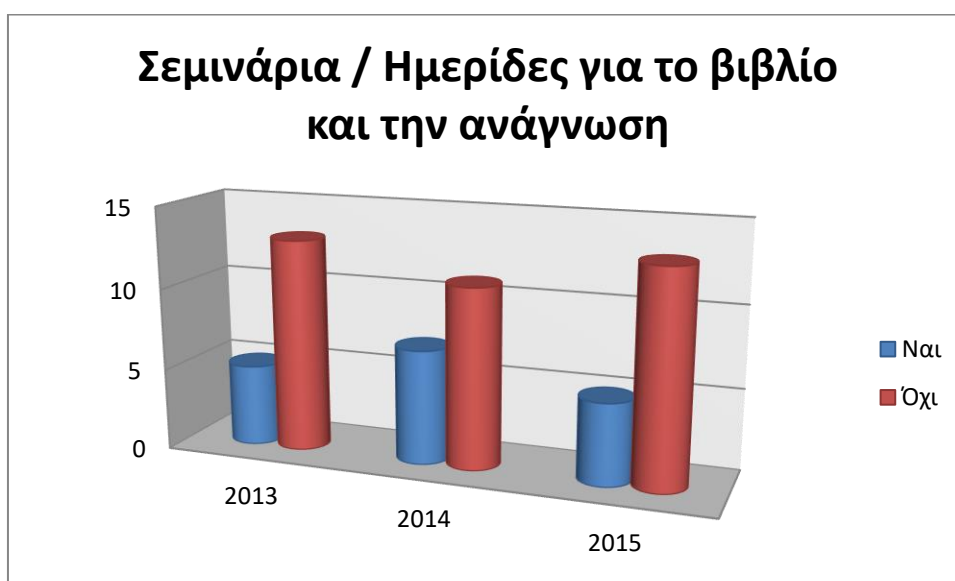
Ακολουθώς, τέθηκε το ερώτημα για τις **‘Δραστηριότητες ανάγνωσης για ενήλικους’**. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν παρατηρήθηκε πως κάθε χρόνο το 22% των βιβλιοθηκών δηλαδή 4 βιβλιοθήκες ανά έτος πραγματοποίησαν τη δράση, ενώ το 78% δεν πραγματοποίησαν τη δράση.

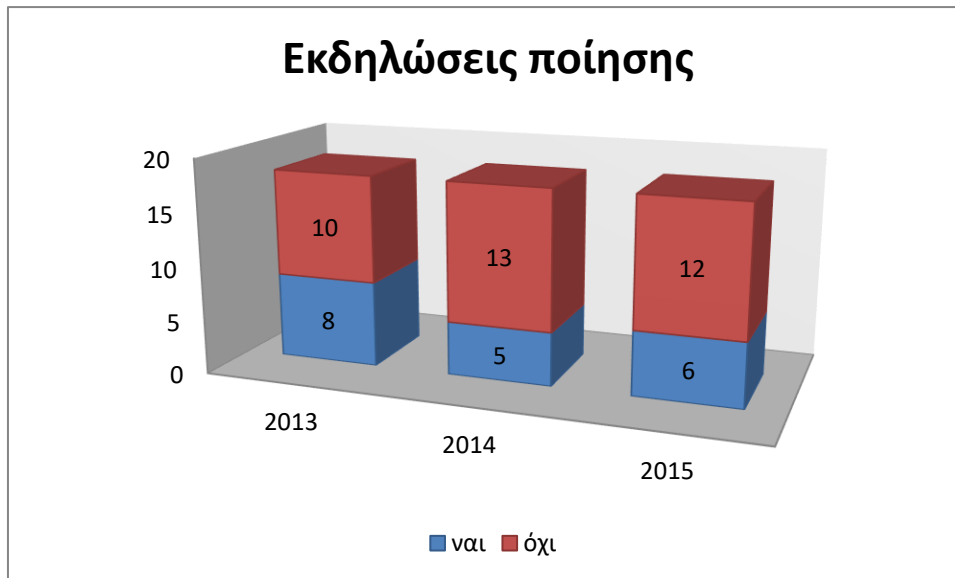
Από την άλλη πλευρά όταν ρωτήθηκαν για τις **‘Δραστηριότητες ανάγνωσης για παιδιά / εφήβους’** τα αποτελέσματα είναι εντελώς διαφορετικά. Το 2013 το 83% των ερωτωμένων (15 βιβλιοθήκες) δήλωσε πως πραγματοποίησε τη δράση για αυτή την χρονιά, ενώ το 17% (3 βιβλιοθήκες) δεν πραγματοποίησαν τη δράση. Για το 2014 και το 2015 βλέπουμε πως το 78% (14 βιβλιοθήκες) πραγματοποίησαν τη δράση και το 22% (4 βιβλιοθήκες) δεν έκανε τη δράση.

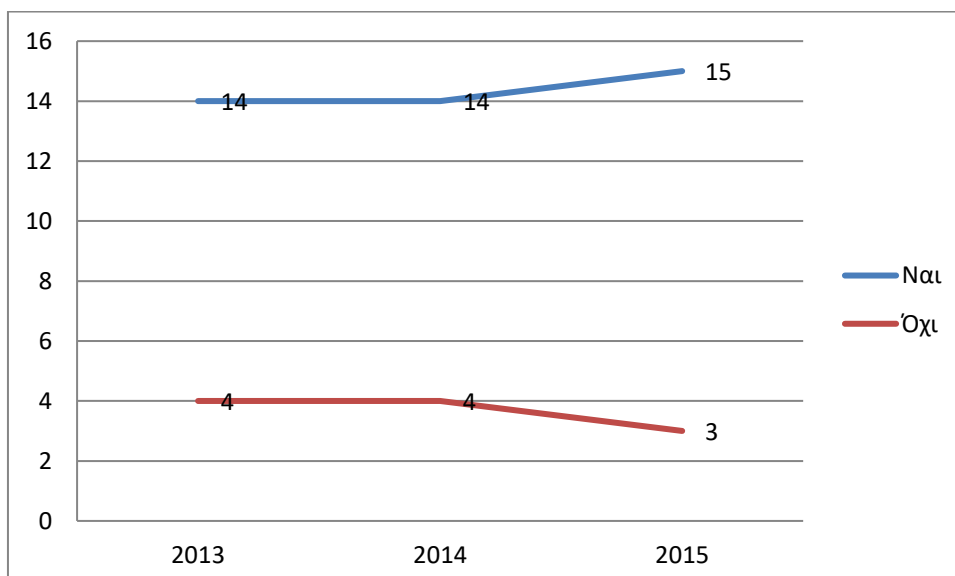
Επόμενη δράση για την οποία ρωτήθηκαν οι βιβλιοθήκες ήταν **‘Σεμινάρια / Ημερίδες για το Βιβλίο και την Ανάγνωση’**. Αυτή η δράση ενώ θα μπορούσε να ενδιαφέρει μεγάλο μέρος της κοινωνίας (μόνιμοι κάτοικοι, φοιτητές, εκπαιδευτικοί) πραγματοποιείται από λίγες βιβλιοθήκες. Συγκεκριμένα για το 2013 και το 2015 μόνο οι 5 από τις 18 βιβλιοθήκες πραγματοποίησαν τη δράση από τις 18. Ενώ το 2014 τη δράση πραγματοποίησαν 7 βιβλιοθήκες.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν μπορούμε να παρατηρήσουμε πως είναι εξίσου χαμηλός ο αριθμός των βιβλιοθηκών που πραγματοποιούν τη δράση **‘Εκδηλώσεις ποίησης’**. Όπως παρατηρήθηκε οχτώ (8) βιβλιοθήκες πραγματοποίησαν τη δράση για το 2013, πέντε (5) βιβλιοθήκες για το 2014 και έξι (6) για το 2015.

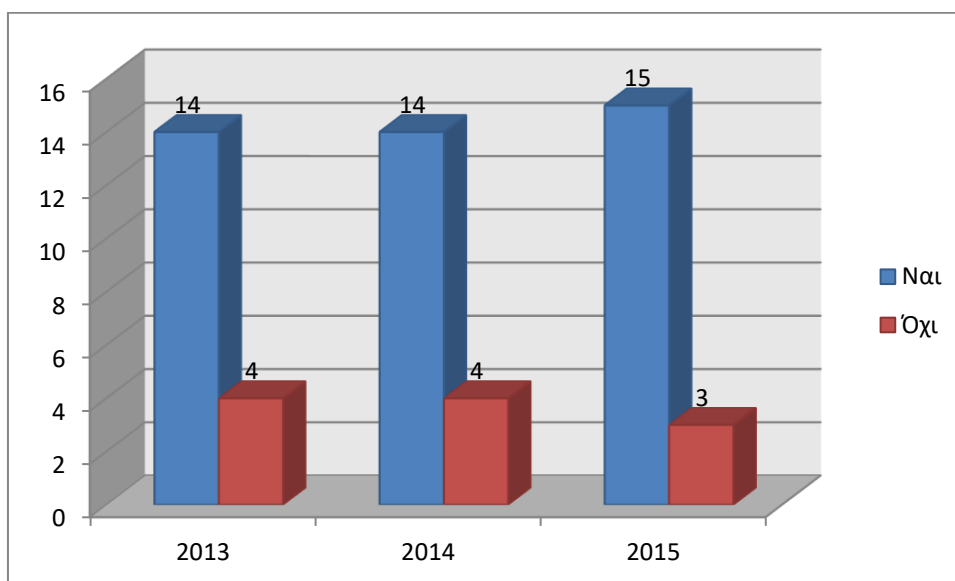

Σε μία εποχή που το ηλεκτρονικό βιβλίο έχει ενταχθεί στη κοινωνία και σε διάφορους τομείς όπως οι εκδοτικοί οίκοι βλέπουμε πως για το 2013 και το 2014 μόλις 3 στις 18 βιβλιοθήκες πραγματοποίησαν εκδηλώσεις για το ηλεκτρονικό βιβλίο ενώ για το 2015 μόνο οι δύο.

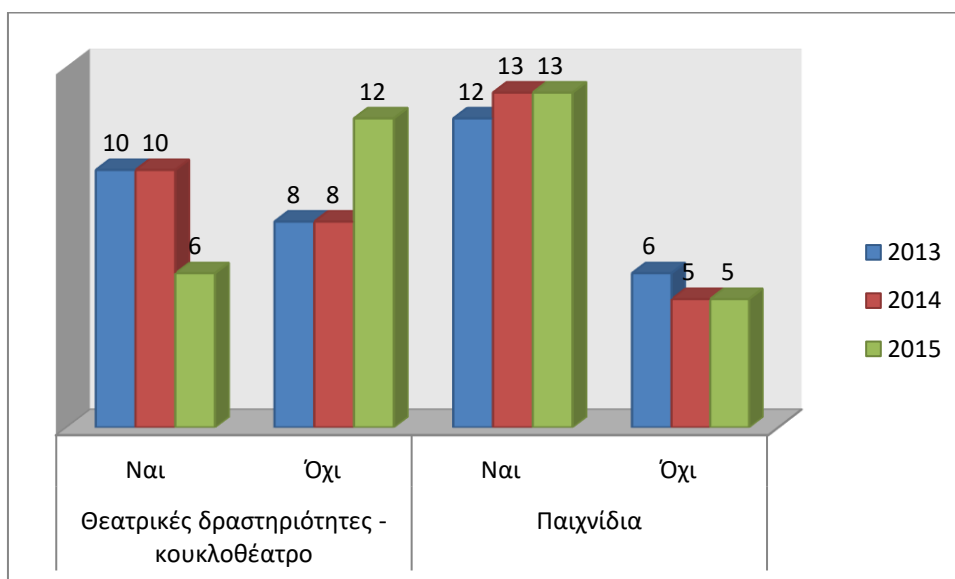

Η επόμενη δράση για την οποία τέθηκε ερώτημα αν πραγματοποιείται **‘Ανάγνωση παραμυθιών’** για την χρονική περίοδο 2013-2015. Η συγκεκριμένη δράση

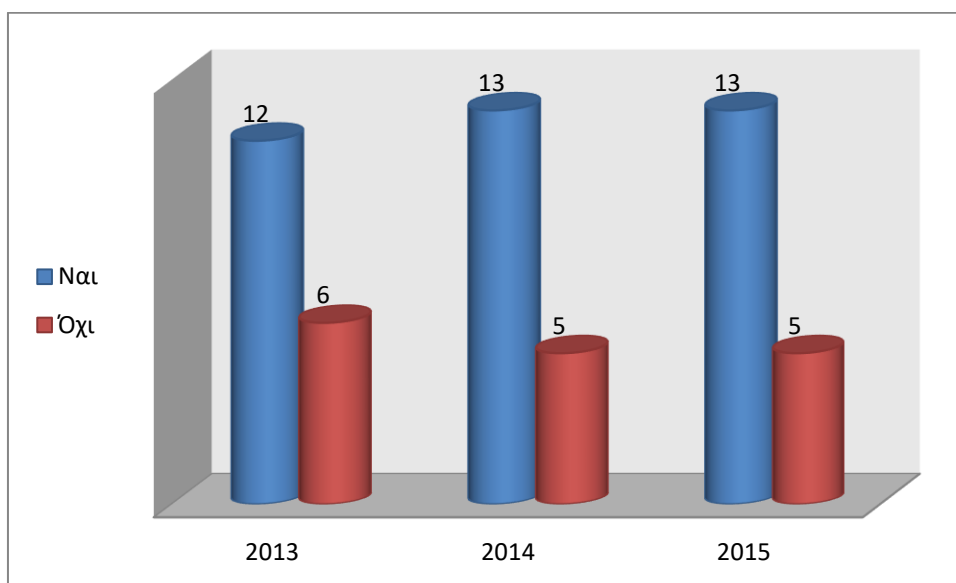
διοργανώνεται από την εκάστοτε βιβλιοθήκη σε συνεργασία με κάποιο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είτε πραγματοποιείται αποκλειστικά από τη βιβλιοθήκη και καλεί όλα τα παιδιά να συμμετάσχουν στην συγκεκριμένη δράση.

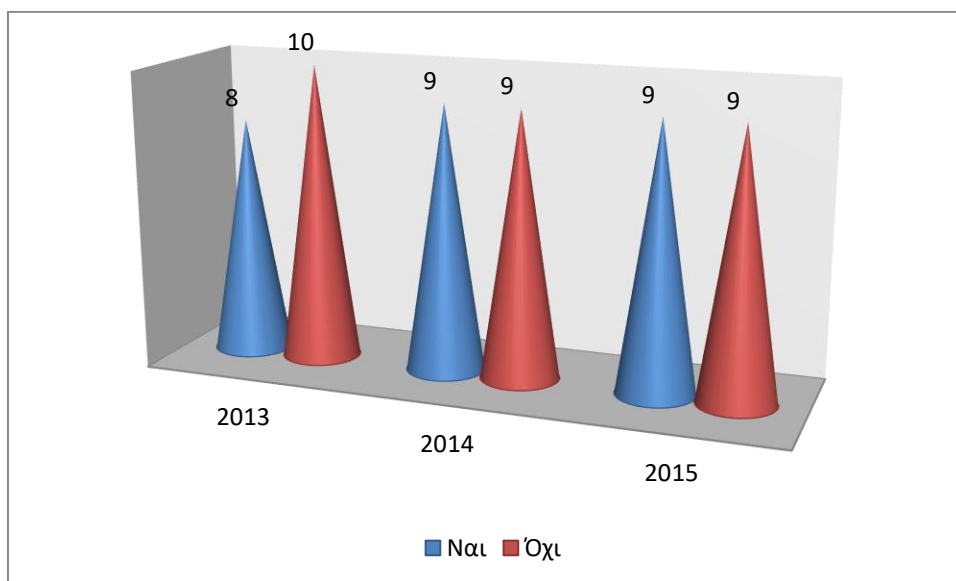
Ακολουθούν άλλες δύο δράσεις, οι οποίες απευθύνονται στα παιδιά. Η πρώτη δράση είναι αν πραγματοποιούνται **‘θεατρικές δράσεις – κουκλοθέατρο’** και η δεύτερη είναι αν πραγματοποιούνται **‘παιχνίδια’** στο χώρο της βιβλιοθήκης. Για την πρώτη δράση (**θεατρικές παραστάσεις – κουκλοθέατρο**) βλέπουμε όπως φαίνεται και παρακάτω πως το 56% των βιβλιοθηκών που απάντησαν (10 βιβλιοθήκες) πραγματοποίησαν τη δράση για το 2013 και το 2014, ενώ για τις ίδιες χρονιές το 44% δεν πραγματοποίησε τη δράση. Για το 2015 η ίδια δράση πραγματοποιήθηκε από το 33% των απαντήσεων δηλαδή μόνο 6 βιβλιοθήκες και δεν πραγματοποιήθηκαν από το 67% των ερωτωμένων. Τα **‘παιχνίδια’** ως δράση πραγματοποιήθηκαν και για τα τρία χρόνια από το 72% των βιβλιοθηκών που απάντησαν (13 βιβλιοθήκες), ενώ το 28% δεν πραγματοποίησε τη δράση.

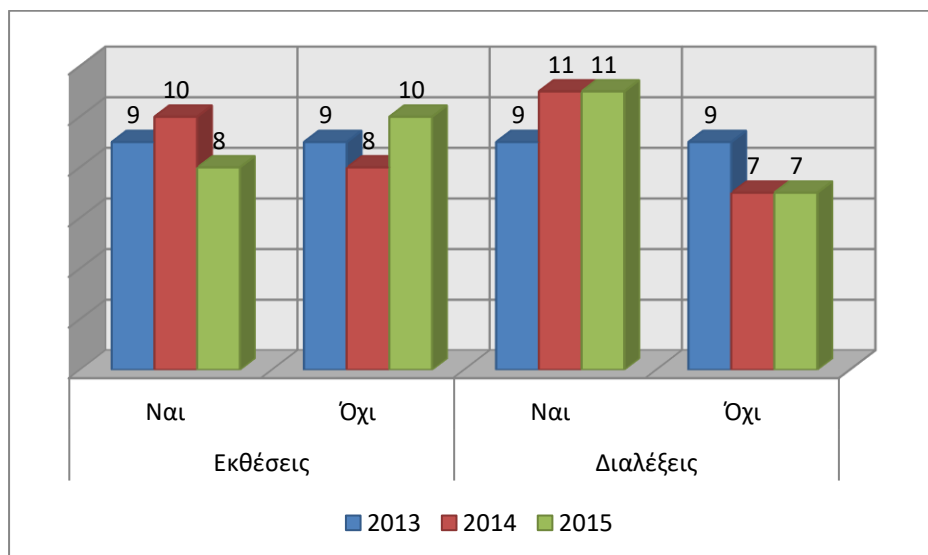
Η επόμενη δράση, η οποία απευθύνεται και αυτή στα παιδιά είναι αν πραγματοποιούνται στο χώρο της βιβλιοθήκης ‘ζωγραφική – κατασκευές’. Σ’αυτή την δράση παρατηρείται πάλι πως ένα μεγάλο ποσοστό πραγματοποιεί αυτή τη δραστηριότητα για τα παιδιά. Συγκεκριμένα το 2013 οι 12 από τις 18 βιβλιοθήκες (το 67% του συνόλου) πραγματοποίησε τη δράση. Για τα επόμενα δύο χρόνια, 2014 και 2015, το ποσοστό αυτό ανέβηκε στο 72% καθώς τη δράση πραγματοποίησαν 13 από τις 18 βιβλιοθήκες.

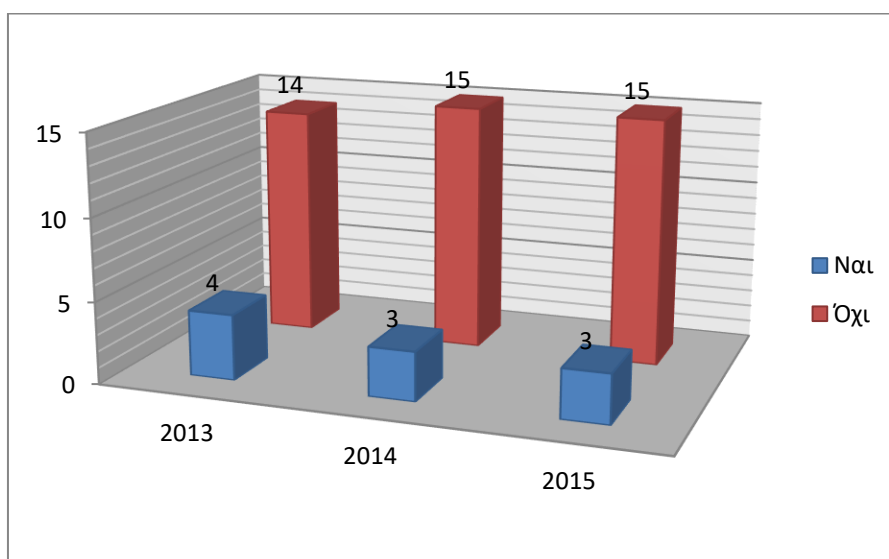
Φθάνοντας προς το τέλος του πίνακα μία δράση η οποία βρίσκεται στον πίνακα και κλήθηκαν οι βιβλιοθήκες να απαντήσουν ήταν οι ‘Μουσικές εκδηλώσεις’. Η παρούσα δράση θα μπορούσε να απευθύνεται κυρίως σε ενήλικες αλλά και σε παιδιά. Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν για το 2013 μόνο 8 πραγματοποίησαν την συγκεκριμένη εκδήλωση, δηλαδή το 44% όσων απάντησαν. Για τα επόμενα δύο έτη (2013 και 2014) οι βιβλιοθήκες που πραγματοποίησαν την δράση άγγιξε το 50% καθώς μόνο οι 9 από τις 18 πραγματοποίησαν την παρούσα δράση.

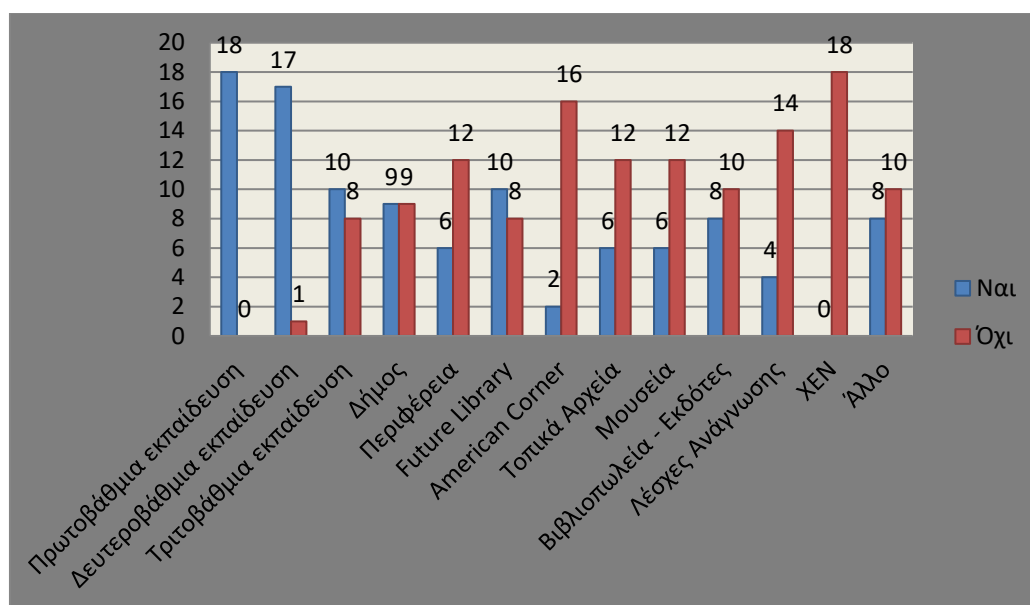
Οι δύο τελευταίες δράσεις για τις οποίες ρωτήθηκαν οι διευθυντές των βιβλιοθηκών ήταν οι **‘Εκθέσεις’** και οι **‘Διαλέξεις’**. Όπως φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα **‘Εκθέσεις’** πραγματοποιήθηκαν σε 9 βιβλιοθήκες το 2013, σε 10 για το 2014 και σε 8 το 2015. Από την άλλη οι **‘Διαλέξεις’** πραγματοποιήθηκαν το 2013 σε 9 βιβλιοθήκες, ενώ για το 2014 και το 2015 η δράση αυτή έλαβε χώρα σε 11 βιβλιοθήκες.

Κλείνοντας ο πίνακας και η παρούσα ενότητα οι διευθυντές των βιβλιοθηκών ρωτήθηκαν αν πραγματοποιείται κάποια άλλη δράση στο χώρο της βιβλιοθήκης για τα χρόνια 2013 – 2015. Από τις απαντήσεις παρατηρήθηκε πως για το 2013 μόνο 4 βιβλιοθήκες πραγματοποίησαν κάποια άλλη δράση / δράσεις, ενώ για το 2014 και το 2015 ο αριθμός των βιβλιοθηκών ανήλθε στις 4.

Στην επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου (3^η ενότητα) παρατέθηκαν ορισμένοι φορείς, οι οποίοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν φορείς συνεργασίας με τη βιβλιοθήκη για την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής. Οι φορείς αυτοί αποτέλεσαν πιθανούς φορείς συνεργασίας και όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα με τους περισσότερους υπάρχει συνεργασία

Το κύριο ερώτημα ήταν να αναφερθούν επιγραμματικά οι δράσεις που πραγματοποιούνται από κοινού βιβλιοθήκη και φορέα. Έτσι, από τις απαντήσεις που δόθηκαν έχουμε τα ακόλουθα δεδομένα.

Η συνεργασία με την **πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Δημοτικά σχολεία)** πραγματοποιείται μέσω δράσεων όπως: σχολικές επισκέψεις με στόχο τη γνωριμία με το χώρο και τις υπηρεσίες που προσφέρει η βιβλιοθήκη, δράσεις για την φιλαναγνωσία, θεματικές εκδηλώσεις, ειδικές εκδηλώσεις (κυρίως για την γνωριμία τοπικής ιστορίας και σημαντικού προσώπου), εκπαιδευτικά προγράμματα, συνεργασία με το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), εκδηλώσεις για την Ημέρα Παιδικού βιβλίου (2 Απριλίου) και τέλος υπάρχει συνεργασία για την εκπόνηση εργασιών.

Ακολουθεί η συνεργασία με την **Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο / Λύκειο)**. Κάποιες από τις δράσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά την συνεργασία Βιβλιοθήκης και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης πραγματοποιήθηκαν και εδώ, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως έγιναν με τον ίδιο τρόπο καθώς απευθύνονται σε μεγαλύτερο ηλικιακό κοινό αλλά και ότι πραγματοποιήθηκαν μόνο οι συγκεκριμένες δράσεις. Οι δράσεις αυτές αφορούν: σχολικές επισκέψεις που στοχεύουν στη γνωριμία με τις υπηρεσίες και το χώρο της βιβλιοθήκης, εκπαιδευτικά προγράμματα, συνεργασία για την εκπόνηση εργασιών, ειδικές εκδηλώσεις (για κάποιο σημαντικό πρόσωπο που κατάγεται από την συγκεκριμένη περιοχή ή την ιστορία της περιοχής). Επίσης πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα,

εργαστήριο ρομποτικής, βιωματικά εργαστήρια, συνεργασία με το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), εκδηλώσεις για Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης (21^η Μαρτίου) και ομιλίες σε ειδικά ζητήματα.

Η συνεργασία με την **Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ / ΤΕΙ)** με τις δημόσιες βιβλιοθήκες έχει διαφορετικές δράσεις συνεργασίας από αυτές που πραγματοποιούνταν σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ή την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι δράσεις αυτές αφορούν στην οργάνωση εκδηλώσεων, στην συνεργασία με συγκεκριμένα τμήματα για την διεξαγωγή πρακτικής άσκησης φοιτητών, διαλέξεις, γνωριμία με το χώρο και τις δράσεις της βιβλιοθήκης, συνεργασία με τμήματα για την ανάπτυξη προγραμμάτων φιλαναγνωσίας και ειδικές συνεργασίες.

Επόμενοι φορείς συνεργασίας είναι ο **Δήμος** και η **Περιφέρεια**. Πιο συγκεκριμένα ο **Δήμος** αποτέλεσε φορέα συνεργασίας για τις 9 από τις 18 βιβλιοθήκες. Οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν κυρίως οι πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ακολούθησαν όμως και άλλες δράσεις οι οποίες αφορούσαν στην ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας των παιδιών, στην δημιουργία εκδηλώσεων, συνεδρίων, εκθέσεων και εκδόσεων για διάφορα θέματα όπως η τοπική ιστορία. Από την άλλη η **Περιφέρεια** αποτέλεσε φορέα συνεργασίας για τις 6 βιβλιοθήκες με δράσεις που αφορούσαν στην συνδιοργάνωση εκδηλώσεων, πολιτιστικών δράσεων, εκδηλώσεις για την τοπική ιστορία, στην διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής, ειδικά προγράμματα που αφορούν σχολεία, συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες.

Ακολουθεί το **Future Library** ως φορέας συνεργασίας. Κύρια δράση αποτέλεσε η καλοκαιρινή εκστρατεία ανάγνωσης και δημιουργικότητας, η οποία διοργανώνεται από την Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος και συμμετέχουν πολλές Δημόσιες και Δημοτικές Βιβλιοθήκες από όλη την επικράτεια, η πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ειδικά προγράμματα γνωριμίας με την βιβλιοθήκη, προγράμματα με το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ).

Επόμενος φορέας συνεργασίας είναι η **Αμερικανική Γωνιά (American Corner)**. Σκοπός της Αμερικανικής Γωνιάς είναι να αποτελούν λειτουργικό κομμάτι των βιβλιοθηκών που εντάσσονται. Για να λειτουργήσει μία Αμερικανική Γωνιά πρέπει να υπάρχουν βιβλία κυρίως λογοτεχνικά, πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Επίσης θα πρέπει να πραγματοποιούνται προγράμματα και εκδηλώσεις για τον πολιτισμό και την εκπαίδευση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Έτσι οι δύο βιβλιοθήκες που συνεργάζονται με την American Corner και πραγματοποιούν ειδικές δράσεις για το σκοπό αυτό.

Τα **Τοπικά Αρχεία** αποτελούν άλλον ένα φορέα συνεργασίας καθώς υπάρχουν σε κάθε νομό της χώρας. Οι βιβλιοθήκες όμως που συνεργάστηκαν ήταν μόλις έξι (6). Για την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής πραγματοποιούνται από κοινού

διάφορες εκδηλώσεις όπως πολιτιστικές. Επίσης πραγματοποιείται ανταλλαγή υλικού αλλά και από κοινού εκδόσεις βιβλίων.

Τα **Μουσεία** ως ένας ακόμη πολιτισμικός φορέας βλέπουμε να συνεργάζεται ως ένα βαθμό με τις βιβλιοθήκες. Έτσι βλέπουμε να συνεργάζονται αυτοί οι δύο φορείς στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων, να πραγματοποιούν από κοινού εκδηλώσεις, να γίνονται παρουσιάσεις Ελλήνων και ξένων ζωγράφων.

Τα **Βιβλιοπωλεία και οι εκδότες** αποτελούν φορείς οι οποίοι συνεργάζονται τόσο με σχολεία, βιβλιοθήκες για την προώθηση και την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής. Με τα δεδομένα που λήφθηκαν από το ερωτηματολόγιο τα βιβλιοπωλεία και οι εκδότες (μικροί – μεσαίοι – μεγάλοι) συνεργάζονται με τις βιβλιοθήκες για την παρουσίαση βιβλίων από τους ίδιους τους συγγραφείς είτε από άλλους ομιλητές.

Οι **Λέσχες Ανάγνωσης** αποτελούν μια ομάδα ανθρώπων που έχουν συμφωνήσει να συναντιούνται σε τακτά διαστήματα (συνήθως μία φορά τον μήνα) και να συζητούν για βιβλία που αποφάσισαν να διαβάσουν από κοινού. Η Λέσχη Ανάγνωσης στην ουσία είναι μία παρέα, με κοινό στόχο και σκοπό την ανάγνωση και τη συζήτηση. Λειτουργεί με απλό τρόπο και σκοπός της είναι η καλλιέργεια της σχέσης του ανθρώπου με το διάβασμα. Παρόλο που λέσχες ανάγνωσης υπάρχουν σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας και απευθύνονται τόσο σε παιδιά όσο και ενήλικες (<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=471&Bibliography=&Geo1=&Type=&act=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>, Σεπτέμβριος 2018) μόνο 4 από τις 18 βιβλιοθήκες πραγματοποίησαν από κοινού δράσεις με κύρια δράση την ανάγνωση βιβλίων από κοινού. Όμως πραγματοποιήθηκαν και διάφορες πολιτιστικές δράσεις από κοινού με την βιβλιοθήκη.

Η **XEN (Χριστιανική Ένωση Νεανίδων)** παρόλο που βρίσκεται σχεδόν σε όλη την Ελλάδα (<http://www.xen.gr/xen-greece/>, Σεπτέμβριος 2018) και είχε από την ίδρυση της στόχο την πνευματική, ψυχική και σωματική ανάπτυξη της γυναίκας με προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης, επιμόρφωσης και ψυχαγωγίας σε εποχές που η γυναίκα και ιδιαίτερα η νέα γυναίκα, εξαιτίας του φύλου της, στερούνταν ευκαιριών φαίνεται πως δεν συνεργάζεται με τις βιβλιοθήκες για την επίτευξη των παραπάνω στόχων ούτε για την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής στις γυναίκες κάτι που στην ουσία θα μπορούσε αποτελέσει αλληλένδετο κομμάτι με την πνευματική ανάπτυξη της γυναίκας και όλων των ανθρώπων.

Τέλος, τέθηκε η επιλογή **‘Άλλο’** για την περίπτωση που υπήρχε κάποιος άλλος τοπικός φορέας συνεργασίας με την βιβλιοθήκη, ο οποίος δεν περιλαμβανόταν στους φορείς που αναφέρθηκαν παραπάνω. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν φαίνεται πως 8 από τις 18 βιβλιοθήκες συνεργάστηκαν και με άλλους φορείς. Αυτοί οι φορείς μπορεί να ήταν: φορείς που ασχολούνται με την υγεία (ψυχική και σωματική), η ύπαρξη και χρήση της κινητής βιβλιοθήκης, με αστρονομική εταιρεία, μαθηματική εταιρεία, σκακιστικούς ομίλους, με την πυροσβεστική, κινηματογραφική λέσχη, δασαρχείο και γενικά φορείς που ασχολούνται με το περιβάλλον και τα ζώα,

πολιτιστικοί σύλλογοι, η Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδας (ΕΒΕ) και κάποιοι άλλοι φορείς.

Στην τέταρτη και τελευταία ενότητα, τέθηκε ένα ερώτημα ανοικτού τύπου. Σ' αυτό το ερώτημα οι προϋστάμενοι των βιβλιοθηκών θα μπορούσαν να πουν κατά πόσο έχει αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική της βιβλιοθήκης τους ή όχι και παράλληλα αν έχουν να κάνουν προτάσεις ώστε να βελτιωθεί η ανάπτυξη της. Να σημειωθεί εκ νέου πως μόνο οι οχτώ από τις δεκαοχτώ βιβλιοθήκες είχαν αναπτύξει κάποιο σχέδιο για την αναγνωστική πολιτική.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν μπορούμε να διαπιστώσουμε δύο απόψεις σχετικά με την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής. Η πρώτη άποψη είναι ότι η αναγνωστική πολιτική δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά, εξαιτίας της έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού. Ο αριθμός του εξειδικευμένου προσωπικού (βιβλιοθηκονόμοι) που υπάρχει στις βιβλιοθήκες είναι μικρός με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική μέσω δράσεων αλλά και οι ίδιες οι βιβλιοθήκες να είναι υποστελεχωμένες. Παρόλο όμως τον μικρό αριθμό του προσωπικού γίνεται προσπάθεια για να αναπτυχθεί. Η δεύτερη άποψη που δόθηκε ως απάντηση ήταν πως η αναγνωστική πολιτική έχει αναπτυχθεί αρκετά παρά τις ελλείψεις που μπορεί να υπάρχουν στις βιβλιοθήκες (προσωπικού, οικονομικών και υποδομών). Παράγοντες, οι οποίοι θεωρήθηκαν ότι βοήθησαν στην ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής είναι η συνεργασία με την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ) αλλά και οι δράσεις που πραγματοποιούσε η βιβλιοθήκη στο χώρο της χωρίς την συνεργασία της ΕΒΕ.

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρά τους περιορισμούς που υπήρξαν κατά τη συγγραφή της εργασίας τόσο στο βιβλιογραφικό μέρος όσο και στην ποσοτική έρευνα είναι δυνατόν να οδηγηθούμε σε κάποια συμπεράσματα. Ένα από αυτά τα συμπεράσματα είναι πως η ύπαρξη των βιβλιοθηκών είναι πολύ παλιά και ότι μέσα στους αιώνες εξυπηρετούσε τον εκάστοτε πληθυσμό με διαφορετικό τρόπο, ο οποίος αρχικά επηρεαζόταν από την έννοια που δινόταν στη βιβλιοθήκη. Οι βιβλιοθήκες εξελίχθηκαν μέσα στους αιώνες και διαχωρίστηκαν ανάλογα με τον πληθυσμό στον οποίο απευθυνόταν (ειδικές, ακαδημαϊκές, σχολικές, δημόσιες) προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες του πληθυσμού.

Ένα δεύτερο συμπέρασμα, το οποίο προέκυψε και αυτό από την βιβλιογραφική έρευνα είναι πως για μπορεί να αναπτυχθεί το θέμα έγινε αναζήτηση κυρίως προώθηση της ανάγνωσης καθώς δεν υπήρχε αρκετό υλικό για την κάλυψη του θέματος.

Επόμενο συμπέρασμα που προέκυψε από την ανάλυση των ερωτηματολογίων είναι Με την ανάλυση των ερωτηματολογίων που έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε αντιληπτό πως οι δημόσιες βιβλιοθήκες προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες όλων των χρηστών τους, αλλά δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα παιδιά καθώς τα παιδιά είναι και οι μελλοντικοί χρήστες τους.

Από την ανάλυση των ερωτηματολογίων μπορούν να αντληθούν επίσης κάποια συμπεράσματα. Ένα από αυτά είναι πως οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες παρόλο τις ελλείψεις που μπορεί να έχουν προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες των χρηστών τους στο πλαίσιο της αναγνωστικής πολιτικής. Επίσης κάποιος αντιλαμβάνεται πως στο πλαίσιο ανάπτυξης της αναγνωστικής πολιτικής ενώ προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες όλων των χρηστών τους δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στα παιδιά. Ο λόγος είναι πως αν αναπτυχθεί η αναγνωστική πολιτική / η προώθηση της ανάγνωσης από πολύ νωρίς από την παιδική ηλικία, αργότερα οι βιβλιοθήκες θα έχουν και μελλοντικούς χρήστες. Στους μελλοντικούς αυτούς χρήστες θα μπορεί να εφαρμοστεί ένα σχέδιο ανάπτυξης της αναγνωστικής πολιτικής, το οποίο έχει καλλιεργηθεί μέσα στα χρόνια.

8 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

8.1 Ελληνική βιβλιογραφία

Αράχωβα, Α. (χ.χ.). *IFLA/UNESCO Public Library Manifesto 1994 Translation in Greek*. [online]. Διαθέσιμο σε: <https://www.ifla.org/files/assets/public-libraries/publications/PL-manifesto/pl-manifesto-el.pdf> (Ανακτήθηκε 4 Απριλίου, 2021).

EKEBI. Διαθέσιμο σε: <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=471&Bibliography=&Geo1=&Type=&act=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7> (Ανακτήθηκε 10 Σεπτεμβρίου, 2018).

Ζορμπά, Μ. (1995). *Κρατική πολιτική για το βιβλίο*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Η εποχή του διαφωτισμού. Διαθέσιμο σε: <https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/1-14261984> (Ανακτήθηκε 9 Μαΐου, 2021).

Η XEN στην Ελλάδα. Διαθέσιμο σε: <http://www.xen.gr/xen-greece/> (Ανακτήθηκε 9 Σεπτεμβρίου, 2018).

Καπιδάκης, Σ., Λαζαρίνης, Φ. and Τοράκη, Κ. (2015). Εισαγωγή στη βιβλιοθηκονομία και την επιστήμη της πληροφορίας. Σε *Θέματα βιβλιοθηκονομίας και επιστήμης των πληροφοριών*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/1675> (Ανακτήθηκε 17 Σεπτεμβρίου, 2022)

Μπάνου, Χ. (2008). *Διαχρονικά γνωρίσματα της εκδοτικής βιομηχανίας στον δυτικό πολιτισμό*. Αθήνα: Κοτινός

Μπίτσικα, Π. (Απρίλιος 2016). Ο «χάρτης» των 557.476 νόμιμων μεταναστών. *Το Βήμα*. Διαθέσιμο σε: <https://www.tovima.gr/2016/04/27/society/o-xartis-twn-557-476-nomimwn-metanastwn/> (Ανακτήθηκε 9 Σεπτεμβρίου, 2018).

Μπόκος, Γ. (2001). *Εισαγωγή στην επιστήμη της πληροφόρησης*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.

Ο κόσμος από τις παραμονές της γαλλικής επανάστασης έως το τέλος του 19ου αιώνα. Διαθέσιμο σε: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index1_1.html (Ανακτήθηκε 9 Μαΐου, 2021).

Σελιδοδείκτες. Τα νέα δεδομένα στην αναγνωστική πρακτική στη διάρκεια του 19ου αιώνα. Διαθέσιμο σε: <https://selidodeiktes.greek-language.gr/lemmas/1601/1588> [Τελευταία πρόσβαση 28 Αυγούστου 2021].

Στάϊκος, Κ. (1997). *Βιβλιοθήκες. Από την αρχαιότητα έως την Αναγέννηση, και σημαντικές ουμανιστικές και μοναστηριακές βιβλιοθήκες (3000 π. Χ. – 1600 μ.Χ.)*. Αθήνα: Στάϊκος.

Φιλίππου, Φ. (Μάιος 1998). Σκυταλοδρομίες Η εκδοτική επιτυχία του σύγχρονου «Παιχνιδιού των τεσσάρων» (Μουρσελάς, Σουρούνης, Σκούρτης, Τατσόπουλος) επαναφέρει στην επιφάνεια «Το μυθιστόρημα των τεσσάρων» και τους πρώτους διδάξαντες. *Το Βήμαonline*. Διαθέσιμο σε: https://web.archive.org/web/20070303222430/http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=12481&m=S03&aa=1 (Ανακτήθηκε 26 Σεπτεμβρίου, 2021).

Φώτιος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (2000). *Βιβλιοθήκη όσα της Ιστορίας. Ανθολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Κανάκη.

8.2 Ξένη βιβλιογραφία

Andrew Carnegie's story. Διαθέσιμο σε: <https://www.carnegie.org/interactives/foundersstory/#/> (Ανακτήθηκε 9 Δεκεμβρίου, 2018).

Barbier, F. (2002). *Η ιστορία του βιβλίου*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Banou, C. & Kostagiolas, P. A. & Olenoglou, A., 2008. «The reading behavioural patterns of the Ionian University graduate students: reading policy of the Greek academic libraries». *Library Management*, vol. 29 No. 6/7, pp. 489-503.

Berry, P. (2021). Η Βιβλιοθήκη του Ashurbanipal. Διαθέσιμο σε: <https://de.seagrantsatlantic.org/library-of-ashurbanipal-171549-8990> (Ανακτήθηκε 27 Ιουλίου, 2021).

Biando Edwards, J., S. Rauseo, M. and Unger, K.R. (2013). Community centered: 23 reasons why your library is the most important place in town. *Public libraries online*. Διαθέσιμο σε: <https://publiclibrariesonline.org/2013/04/community-centered-23-reasons-why-your-library-is-the-most-important-place-in-town/> (Ανακτήθηκε 23 Αυγούστου 2022).

Eberhart, G. (2010). *The librarian's book of lists: A librarian's guide to helping job seekers*. Chicago: ALA.

Friebs, J.T. *I want more! The revolution in reading in the eighteenth century*. Die Welt der Habsburger. Διαθέσιμο σε: <https://www.habsburger.net/en/chapter/i-want-more-revolution-reading-eighteenth-century?language=en> [Τελευταία πρόσβαση 28 Αυγούστου 2021].

History stories. Διαθέσιμο σε: <https://www.history.com/news/8-impressive-ancient-libraries> (Ανακτήθηκε 22 Μαρτίου, 2021).

Hunger, H. (1995). *Ο κόσμος του βυζαντινού βιβλίου: γραφή και ανάγνωση στο Βυζάντιο*. Αθήνα: Καρδαμίτσα

James, D. (2015). *The Art of Reading in the Victorian Era*. [online] 5-Minute History. Available at: <https://fiveminutehistory.com/the-art-of-reading-in-the-victorian-era/> [Τελευταία πρόσβαση 27 Αυγούστου 2021].

Jordan, R.T. (1970). *Tomorrow's Library: Direct Access and Delivery*. New York: Bowker.

Kostagiolas, P., Banou, C. & Laskari, E. (Μάιος 2009). Strategic planning and management for the public libraries: The case of Greek central public libraries. *Library management*. 30(4):253-265.

Koontz, C. & Gubbin B.(Επιμελητές) (2010). *IFLA public library service guidelines*. 2η έκδοση. Berlin: De Gruyter Saur.

Naudé, G. (1627). *Advis pour dresser une bibliothèque présenté à monseigneur le président de Mesme. chez François Targa (A Paris)*. Διαθέσιμο σε: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5745621k>. (Ανακτήθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου, 2022)

Library map of the world definitions (χ.χ). [online]. Διαθέσιμο σε: https://librarymap.ifla.org/images/files/librarymapoftheworld_definitions_en.pdf (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου, 2021).

Lyons, M. (2008). Οι νέοι αναγνώστες του 19^{ου} αιώνα. Στο Cavallo, G & Chartier R. (επιμ.) *Ιστορία της ανάγνωσης στον δυτικό κόσμο*. Αθήνα : Μεταίχμιο, σ. 377-409

McMenemy, D. (2018). *Public libraries in the UK: History and values*. Διαθέσιμο σε: https://cdn.ymaws.com/www.cilip.org.uk/resource/resmgr/cilip_new_website/plss/l1_and_l2_ethics.pdf (Ανακτήθηκε 17 Δεκεμβρίου, 2019).

Public libraries. Διαθέσιμο σε: <https://www.politics.co.uk/reference/public-libraries/?cmpredirect> (Ανακτήθηκε 31 Μαρτίου, 2021).

Public library usage in England 2005-2019. Διαθέσιμο σε: <https://www.statista.com/statistics/290193/public-library-usage-uk-england/> (Ανακτήθηκε 6 Απριλίου, 2021).

Public libraries: What are public libraries?. Διαθέσιμο σε: <https://www.politics.co.uk/reference/public-libraries/> (Ανακτήθηκε 17 Δεκεμβρίου, 2019).

Part 4: What people want from their libraries. Διαθέσιμο σε: <https://www.pewresearch.org/internet/2013/01/22/part-4-what-people-want-from-their-libraries/> (Ανακτήθηκε 23 Αυγούστου, 2022).

Serving special libraries. Διαθέσιμο σε: <https://www.oclc.org/en/special.html> (Ανακτήθηκε 4 Απριλίου, 2021).

Simkin, J. (2020). *Spartacus educational*. Διαθέσιμο σε: <https://spartacus-educational.com/Llibrary.htm> (Ανακτήθηκε 6 Μαρτίου, 2017).

Special libraries. Διαθέσιμο σε: <http://www.ala.org/educationcareers/libcareers/type/special> (Ανακτήθηκε 4 Απριλίου, 2021).

The role of public libraries in society. Διαθέσιμο σε: <https://www.ukessays.com/essays/education/role-of-public-libraries-in-society-education-essay.php?vref=1> (Ανακτήθηκε 23 Αυγούστου, 2022).

Ward K. (1989) The Development of the Mass Media in the Nineteenth Century. In: *Mass Communications and the Modern World*. Themes in Comparative History. Palgrave, London, σ. 21-57. Διαθέσιμο στο: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-19771-2_3 [Τελευταία πρόσβαση 27 Αυγούστου 2021]

Zickhur, K., Rainie, L. & Purcell, K.(2013). *Library services in the digital age*. Διαθέσιμο σε: <https://www.pewresearch.org/internet/2013/01/22/library-services/> (Ανακτήθηκε 5 Απριλίου, 2021)

9 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Το ερωτηματολόγιο έχει συνταχθεί στο πλαίσιο έρευνας για την αναγνωστική πολιτική στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα. Τα στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για το σκοπό της έρευνας. Με την ολοκλήρωση της έρευνας θα σας αποσταλούν τα αποτελέσματα.

A. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

A.1. Ονομασία και διεύθυνση της βιβλιοθήκης: _____

A.2. Ονοματεπώνυμο ερωτώμενου

A.3. Ιδιότητα ερωτώμενου

A.4. Τηλέφωνο και e-mail επικοινωνίας:

A.5. Αριθμός Ενεργών Μελών Βιβλιοθήκης;

B. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ, ΕΦΗΒΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

B.1α. Έχει εκπονηθεί επίσημο σχέδιο για την αναγνωστική πολιτική; ΝΑΙ _____
ΟΧΙ _____

B.1β. Εάν ναι, ποιο έτος έχει αναπτυχθεί; _____

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 3 ετών πόσες από τις παρακάτω δράσεις έχουν πραγματοποιηθεί στη βιβλιοθήκη:	2013	2014	2015	Παρατηρήσεις
Ομιλίες συγγραφέων				
Παρουσιάσεις βιβλίων για ενήλικους				
Παρουσιάσεις βιβλίων για παιδιά /εφήβους				
Δραστηριότητες ανάγνωσης για ενήλικους				
Δραστηριότητες ανάγνωσης για παιδιά /εφήβους				
Σεμινάρια / ημερίδες για το Βιβλίο ή την Ανάγνωση				
Εκδηλώσεις ποίησης				

Εκδηλώσεις για το ηλεκτρονικό βιβλίο				
Ανάγνωση παραμυθιών				
Θεατρικές δραστηριότητες - Κουκλοθέατρο				
Παιχνίδια				
Ζωγραφική - Κατασκευές				
Μουσικές εκδηλώσεις				
Εκθέσεις				
Διαλέξεις				
Άλλο:.....				

B.3α. Υπάρχουν λέσχες ανάγνωσης για ενηλίκους; ΝΑΙ ____ ΟΧΙ ____

3β.Υπάρχουν λέσχες ανάγνωσης για τα παιδιά; ΝΑΙ ____ ΟΧΙ ____

3γ. Εάν ναι, υπάρχουν και ηλεκτρονικές λέσχες ανάγνωσης; ΝΑΙ ____ ΟΧΙ ____

3δ.Πραγματοποιούνται δράσεις για ΑμΕΑ; ΝΑΙ ____ ΟΧΙ ____

3ε.Η βιβλιοθήκη πραγματοποιεί δράσεις για τους μετανάστες;ΝΑΙ____ ΟΧΙ____

B.4. Διαθέτει η βιβλιοθήκη παιδικό τμήμα; ΝΑΙ ____ ΟΧΙ ____

Γ. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Φορείς	Παρακαλώ να αναφέρετε επιγραμματικά παραδείγματα κοινών δράσεων με τους αντίστοιχους φορείς
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Δημοτικά Σχολεία)	
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσια/ Λύκεια)	
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ)	
Δήμος	
Περιφέρεια	
Future Library	
American Corner	
Τοπικά Αρχεία	
Μουσεία	
Βιβλιοπωλεία – Εκδότες	
Λέσχες ανάγνωσης	
XEN	

Άλλο:	
-------	--

**Δ. Πιστεύετε ότι η αναγνωστική πολιτική στην Βιβλιοθήκη σας έχει αναπτυχθεί;
Ποιες είναι οι προτάσεις σας;**

Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!